

Ilinniartitsisoq

IMAK - Grønlands lærerforening

Maj '11

- 3** Akileraartarneq inuunerissaarnissarlu pillugit ataatsimiiti taliarsuup isumaliutissiissutaa
- 5** Skatte- og velfærdskommissionens betænkning
- 6** Nunaqarfinni meeqqat / Bygdebørn
- 8** En storebror til Ado Lyngep Atuarfia
- 10** Ado Lyngep Atuarfiata angajussaanik
- 12** Rita Ilinniagaqarusuppoq / Rita vil have en uddannelse
- 14** Handicapkonvention ikke tiltrådt
- 16** Handicappede udsættes for svigt på svigt
- 18** Innarluutillit sutigut tamatigut sumiginnarneqarput
- 20** Innarluutillit sulilersinnaapput / Handicappede i arbejde
- 22** Ilorrisimaarniaannarluni atuartoqarneq ajorpoq,...
- 24** Man går ikke i skole for at trives, men for at lære noget..
- 26** Atuagaq nuannarineqartoq kalaallisut saqqummerpoq
- 28** Populær læsebog udkommer på grønlandsk
- 30** Join us on Facebook
- 36** Innarluutilinnik atuartitsineq / Undervisning af handi cappede
- 38** Følg med i din pension
- 40** Soraarnerussutisiassatit malinnaaffigikkit
- 42** Siden sidst / Kingullermit

Ilinniartitsisoq

Udgivet af IMAK

Ansvarshavende redaktør:
Sivso Dorph

Redaktion:
ilinniartitsisoq@greenet.gl

Justus Kaspersen – Ilulissat
namibia@greenet.gl
Tlf. 542263

Jan Ellesgaard – Qeqertarsuaq
jan@ellesgaard.dk
Tlf. 92 10 10 Mobil: 22 77 14

Oversættelse:
James Kreutzmann

Layout og foto:
Jan Ellesgaard

Oplag:
1.250 stk.

Tryk:
TOPTRYK, Gråsten

Deadline næste nummer:
15.maj.

IMAK

Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Tlf. 32 25 50
Fax 32 50 61
Email: imak@imak.gl

Siulittarsoq/Formand

Sivso Dorph
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Arb. 32 25 50
Mobil 54 33 39
Pri. tlf. 31 10 29
Email: sdo@imak.gl

Akilerartarneq inuunerissaarnissarlu pillugit ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa

Feruari naasoq Akilerartarneq inuunerissaarnissarlu pillugit ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa saqqum-merpoq.

Ataatsimiititaliap taassuma isumaliutissiissutaa assigi-ingitsunik immikkoortortaqqarpoq. Oqartoqartariaqqarporli ilinniartitaaneq annertuumik samminiarneqarsimasoq, tamatumani meeqqat atuarfiat aallaavittut isiginiarneqarluni.

Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa nunatsinni ingerlatsinermut annertuumik sunniuteqarsinnaanera isiginiarniagassaavoq, soorlu aamma G-50 G-60-ilu nunatsinni ingerlatsinermi annertuumik sunniuteqarsimasut. Tamakku tamaasa eqqarsaatigalugit pingaaruteqqarpoq ataatsimiititaliarsuup inassuteqai pillugit annertuumik oqalliseqataanissaq, minnerunngitsumik aamma ilinniartitsisut akornanni.

Atuarfik pillugu ingerlatsinissamut ataatsimiititaliarsuup arlalinnik inassuteqateqqarpoq, inassuteqaatillu taakku taamaaliinnarlugit ingerlanniarneqassappata nuannersuinnarnik kinguneqartussaangilaq, soorlu aamma G-60-imi inassuteqaatit ilaat taamatut kinguneqarsimasut.

Matumuuna kaammattuutigaarput, inassuteqaatit isumaqatigisasi isumaqatiginngisasilu pillugit oqallinnermut peqataaqqullusi, isummersuutisi ingerlariaqqinnissamut tunngaviliisuussammata.

Ataatsimiititaliarsuarlu atuarfik pillugu imatut inassuteqateqqarpoq:

”3.4.5 Meeqqat atuarfiannut tunngatillugu siunnersuut Anguniagaq siunissamut sammisitaavop. Meeqqat amerlanerusut meeqqat atuarfiat qimattalissavaat pitsaanerumik tunngavissaqarlutik, ilikkagaqarnerullutik ilinniaqqinnissamullu piunassuseqarnerullutik. Siunnersuutigineqarpoq:

■ Atuarfimmi perorsaanikkut akisussaaffik atuarfiup pisartaaniissaaq taakkulu kommunalbestyrelsimut nalunaartassapput. Pisortanut isumaqatigiisummi nutaami nassuiarlugulu erseqqissarneqassaaq atuarfimmi pisortat perorsaanikkut akisussaaffiat suliassaallu. Pisortap akisussaaffigaa perorsaarnermut tunngatillugu ilinniartitsisunik siunenrsuinissaq suliassanillu agguassinissaq taamaalilluni atuartitsineq piareersarlugulu aaqqissuun- neqarsinnaaqqullugu, atuartut tamarmik unammiugas- saqarnissaannik imaqqartumik nukiillu pigineqartut

tamakkerlutik pitsaanerpaamik atorneqarnissaat siuner- taralugu.

■ Nunaqarfinni atuarfiit tamarmik illoqarfiup atuarfianut atatinneqassapput, illoqarfimmilu atuarfiup pisortai nunaqarfinni atuarfimmi perorsaanikkut aaqqissuussaan- ikkullu suliaq akisussaaffigissavaat.

■ Annertunerumik atuarfiup inuttut atukkatigut kingor- nutat atuarfiullu meeqqanut atugarliortut pitsaanerumik aturtuunissaannut periarfissaat soqutigineqarlutillu ataa- vartumik iliuuseqarfigineqassapput.

■ Immikkut ittumik atuartitsineq pitsaanerumik salliutin- neqassaaq. Immikkut ittumik atuartitsisutut sivikinneru- sumik ilinniarsimanissaq ilinniartitsisut immikkut ittumik atuartitsisussat tamarmik, immikkut ingerlatereersi- manngikkunukku pinngitsooratik ingerlassimassavaat. Immikkut ittumik atuartitsineq tamarmi ingerlanneqassaaq ilinniartitsisunit minnerpaamik sap.ak. ataaseq ilas- sutaasumik immikkut ittumik atuartitsineq pikkorissarfigisi- massavaat - ajornanngippallu siviunerumik.

■ Ullumikkut siunissamilu immikkut ittumik atuartitsinissa- mik pisariaqartitsineq misissorneqassaaq peqatigitillugulu qanoq atuarfiit suliannut tunngatillugu, perorsaanikkut nukissatigullu pitsaanerpaamik ingerlanneqarsinnaanera qulaajarneqassalluni pisariaqartitaq piareersimaffigineq- arsinnaaqqullugu.

■ Atuarfiup ukiut tamaasa saqqummersittassavaa ”human kapital regnskab”/kvalitetsrapport 6 pingaarnerutillugu sammillugit pitsanngoriaatit alloriarfinni soraarum- mernernilu angusat, inaarutaasumik soraarummeernerit, klassini atuartut amerlassusii, piffissaq atuartitsiviusoq, nappasimalluni sulinnigittarneq, vikartiimit il.il. Tamanna pisassaaq nalunaarfissaq assigiissaagaq qitiusunik paasissutissanik imalik atorlugu. Meeqqat atuarfiata iluatsinnissaanut apeqqutaalluinnartoq tassa atuartut ili- simasassanik naammattunik pissarsisimanissaat ilinniaq- qinnissamullu suliffeqarnissamulluunni piunassuseqarnis- sat. Taamaattumik atuarfiit tamatumunnga tunngatillugu siunnersuiner- mut ilitsersuiner- mullu akisussaassuseqas- sapput atuartullu atuarfimmit anisut ingerlaqqinnerannut tunngatillugu nassuiaanisamut. Taamatut ukiumoortumik pitsaassutsimik nalunaaruteqartarnissami siunertaavoq kommunip meeqqanut atuarfeqarnerani uppersaatis- salersuinikkut kommunalbestyrelsip atuarfinnut tunngatillugu pitsaanerumik akisussaaffimminik in-

gerlatsisinnaanissaa. Nalunaarutip kommunalbesyrelsi tunngavissaqalersissavaa kommunimi meeqqat aturfianut tunngatillugu angusanut isummernissamut tamatumalu maleruarneqarnissaanut pitsaanerusement aalajangisinnaassalluni. Nalunaarut aamma kommunimi meeqqat aturfianut tunngatillug suleqatigiinnermi oqallinneq annertusarlugulu aqqissuussaanerutilissavaa. Nalunaarusiartaaq aturfearnerup qanoq pitsaassuseqarnerata ammanerulernissaanut peqataassaaq.

■Aqqissuussinerit atortussallu meeqqanut inuttut atugarisatigut atugarliortunut iluuseqarnermik tapersersuillutillu malittarininnuassapput. Meeqqap "Alf"-ia, immikkoortoq 3.3-mi eqqartorneqartoq tamatumani atortineqassaaq. Aammalu meeqqat ilaat suli atuartunngornatilli ilisimaneqareertarput immikkut iluuseqarfigineqarnissamik piariaqartitsisutut, assersuutigalugu inunnik ikiuinikkut ingerlatsivik meeqqanillu paaqqinnifii. Meeqqat taakkua aamma atuartunngornermi atuartuunerminnilu immikkut iluuseqarfigineqarnissamik pisariaqartitsisarput. Taamaattumik pisariaqarpoq aturfiaup taamaattoqarneranik ilisimatinneqarnissaa taamalu meeqqat taamatut atugarliortut iluuseqarfigineqartuarnissaannut akisussaaffimmik tigusinissaa. Qularnaarneqartariaqarpoq aqqissuussineqarnissaa taamaaliornissamut tapersersuutaasumik. Ataatsimiititaliap PPR-ikkut iliuutsip atualernermi pinnani inuunnguutsimilli aallartittalerluni annertusineqarnissaanik inassuteqaataa (tak. kapitali2) tamatumani missingersuutaasinnaavoq. Aammalu atavartumik tapersersuineq meeqqanikpaaqqinnittarfimmiit aturfimmut ilaasariaqarpoq Meeqquerivitsialaap ineriartortinneranut.

Ataatsimiititaliarli isumaqarpoq atavartumik iluuseqarnissaaq utaqqisinnegarsinnaanngitsoq Meeqquerivitsialaap

ineriartortinneqarnissaanut maannangaarli aallartinneqareertariaqartoq.

■Aturfiaup atuartut aturfimmit inertut ilinniartitaaffinnut suliffissanullu tunngatillugu siunnersorneqarnissaat akisussaaffigaa meeqqallu malittarisussaallugit ilinniarnermik suliameilluunniit atavartumik aallartitsinissaata tungaanut. Taamaattumik aturfiiit ataasiakkaat paasisimasariaqasavaat sunik periarfissaqarnerisooq meqqallu atuartuujunnaareeraluartut tapersersugassaralugit.

■Kommunip meeqqat aturfiiini tamani ineriartortnermik malinnaanissaaq aturfimmi pisortanut tunngatillugu piumasaqaatit ilusilersornissaat akisussaaffigaa.

Qitiutitassat taamaattumik tassaalerput akisussaaffik pitsanngorsaanerlu. Akisussaaffiup qanoq agguataarsi-manera erseqqissuussaaq. Aturfimmi pisortat ilinniartitsisullu perorsaannikkut pitsaassuseq kiffaangissuseqarneq pigaat, aammali nunap isumalluutaasa pingaarnersaanut akisussaassuseq - tassa meeqqanut inuusuttuaqqanullu - tigummillugu. Taamaattumik kommunalbestyrelsi aturfimmi pisortat akisussaaffimmik tassannga isumaginninnissaat nakkutigisussaavaat. Oqallinnermi tassani pingaartitassaaq tassaasariaqarpoq siunissamut sammitinissaa – ullumikkut pissutsit qanoq ippat qanoq iliorlutalu pitsaanerulersissinnaavagut?"

Neriuutigaarput oqaallinnermi peqataalluarumaartusi. Naatsorsuutigaarput piffissami aggersumi isumaliutissisutit inassuteqaataasa ilai ilannguttassallugit.

Sivso Dorph

Isumaqatigiinniarnert pillugit nutaarsiassat kingulliit

Isumaqatigiinniarnert kiisami aallartikkaluannarput. Isumaqatigiinniarnert arreeqaat, tassa sulisitsisunut piginnaatitsisartut tassaammata naalakkersuinermik ingerlatsisut, taamaalillutillu taakku isumaqatigiinniartui tuuliaqut-taminnut utqattaartuartaqartarlutik. Naalakkersuinermik ingerlatsisut tassaapput Naalakkersuisut kiisalu borgmesterit sisamat. Taamaattumik sulisitsisut isumaqatigiinniartuisa alloriarnertarnerat sivirusaqaq, IMAKI arlaannik piumsaqaammik saqqmmissisimagaangat. Massakorpiaq utaqqivarput sulisitsisut aningaasatigut sinaakkusiussaata tusarnissaat. Neriuutigaarput tamanna poorskip kinguninngua pisinnaassasoq, taamaalilluni isumaqatigiinniarnert ingerlaqqissinnaalissammata.

Sidste nyt om OK- forhandlingerne.

Forhandlingerne er langt om længe kommet i gang. Forhandlingerne går dog langsomt, da arbejdsgiversidens mandat er sådant, at forhandlingsgruppen hele tiden skal tilbage til det politiske bagland for at hente mandat. Det politiske bagland består af såvel Naalakkersuisut som de 4 borgmestre. Det tager derfor forholdsvis lang tid, hver gang forhandlergruppen skal tage stilling til udspil fra IMAK. Lige nu afventer vi et udspil fra arbejdsgiverne om de økonomiske rammer for forhandlingerne. Forhåbentligt kommer det umiddelbart efter påske, så forhandlingerne kan fortsætte.

I slutningen af februar måned udkom Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning.

Denne kommissions betænkning har flere afsnit. Det skal dog siges at kommissionen har vægtet uddannelsen højt i deres behandling, deriblandt folkeskolen, hvor man ser denne som udgangspunkt for det hele. Vi skal være opmærksomme på, at denne kommissions betænkning vil kunne få vidtrækkende konsekvenser for driften af vores samfund, såvel som G-50 og G-60 har spillet deres store roller i driften af Grønland. På baggrund af disse forhold er det tvingende nødvendigt, at man er med i debatten, ikke mindst også blandt lærerne.

Kommissionen har flere anbefalinger vedr. driften af folkeskolen, og hvis kommissionens anbefalinger blot tages som i deres ordlyd, vil ikke alle anbefalinger bringe goder med sig i skolen, som G-60 betænkningens historie har vist os.

Jeg skal derfor opfordre alle til at være med i debatten, om emner i er enige om eller emner som I absolut ikke er enige med kommissionen om. Jeres meninger vil blive vejet med, når beslutningerne skal til at træffes.

Kommissionen har følgende anbefalinger vedr. folkeskolen:

"3.4.5 Forslag på folkeskoleområdet

Sigtet er fremadrettet. Flere børn skal forlade folkeskolen med bedre forudsætninger, kvalifikationer og motivation for efterfølgende uddannelse. Det foreslås:

- Skoleledelsen har det pædagogiske ansvar for skolen og referer til kommunalbestyrelsen. En ny lederaftale skal beskrive og præcisere skoleledernes pædagogiske ansvar og opgaver. Det er lederens ansvar pædagogisk at rådgive lærerne og fordele arbejdet, så undervisningen kan planlægges og tilrettelægges, således at den rummer udfordringer for alle elever og udnytter de tilgængelige ressourcer bedst muligt
- Alle bygdeskoler knyttes til en byskole, og ledelsen for byskolen får det pædagogiske og organisatoriske ansvar for bygdeskolen
- Større fokus på skolernes ansvar i forhold til social arv og skolernes muligheder for at give socialt udsatte børn bedre skolegang ved en fokuseret og kontinuerlig indsats
- Bedre prioritering af specialundervisningen. En kort speciallæreruddannelse gøres obligatorisk for alle specialundervisningslærere, der ikke har en supplerende uddannelse. Al specialundervisning skal udføres af lærere, som mindst har et supplerende ugekursus - gerne længere - i specialundervisning.
- Det nutidige og fremtidige behov for specialundervisning skal analyseres, og samtidig skal det klarlægges, hvordan skolerne bedst fagligt, pædagogisk og ressourcemæssigt sættes i stand til at imødekomme behovet.
- Skolen skal årligt fremlægge et "human kapital regnskab"/kvalitetsrapport 5 med hovedvægt på forbedringer ved redegørelse for resultater af trintest og eksamener, afgangseksamener, klassekvotienter, undervisnings-

tid, sygefravær, vikartimer etc. Dette skal ske på basis af en automatiseret indberetning af centrale data. En afgørende kriterium for folkeskolens succes er, om eleverne har fået kvalifikationer og motivation til uddannelse og beskæftigelse. Derfor skal skolerne både have et ansvar for rådgivning og vejledning i forhold hertil og redegøre for afgangselevenes videre forløb. Formålet med den årlige kvalitetsrapport er gennem tilvejebringelse af dokumentation om det kommunale skolevæsen at styrke kommunalbestyrelsernes mulighed for at varetage deres ansvar for folkeskolen. Rapporten skal således give kommunalbestyrelsen grundlag for at tage stilling til det faglige niveau på kommunens folkeskoler og træffe beslutning om opfølgning herpå. Rapporten skal desuden bidrage til at fremme dialogen og systematisere det løbende samarbejde om evaluering og kvalitetsudvikling mellem aktørerne i det kommunale skolevæsen. Rapporten skal endelig bidrage til åbenhed om skolevæsenets kvalitet.

- Struktur og instrumenter, der i højere grad understøtter en kontinuerlig indsats for socialt udsatte børn. Barnets "Alf", som beskrevet i afsnit 3.3, er et instrument til dette. Dertil er en række børn allerede før skolestart identificeret som havende behov for en særlig indsats, f.eks. af socialvæsenet eller daginstitutioner. Disse børn har også behov for en særlig indsats ved skolestart og i skolegangen generelt. Det er derfor nødvendigt, at skolen får denne viden med, og tager ansvar for at være en del af en kontinuerlig indsats for de sårbare børn. Det bør sikres, at der er en struktur, der understøtter dette. Kommissionens anbefaling om at udvide PPRs indsatsområde (se kapitel 2) til at være fra fødslen og ikke først fra skolestart er en mulig model for dette. Dertil bør den kontinuerlige støtte og overgangen fra dagpasning til skole indgå i udvikling af Meeqerivitsialak (Den gode daginstitution). Det er dog kommissionens opfattelse, at fokus på den kontinuerlige indsats ikke kan afvente den videre udvikling og implementering af Meeqerivitsialak, men bør iværksættes nu.

- Skolen har et ansvar for at vejlede afgangselever om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder og skal følge eleverne, indtil de er i gang med en anden uddannelse eller har varig beskæftigelse. Den enkelte skole skal således have overblik over mulighederne og støtte eleverne efter endt skolegang
- Kommunen har et ansvar for løbende at følge udviklingen på den enkelte folkeskole og formulere krav i forhold til skolelederne.

Nøgleordene er således ansvar og forbedring. Ansvarsfordelingen skal være klar. Skoleledelsen og lærerne har den pædagogiske kompetence og frihed, men også ansvaret over for landets vigtigste ressource – børn og unge. Kommunalbestyrelsen skal derfor holde skoleledelsen op mod dette." Det er vores håb, at I vil være med i debatten. Vi regner med at kunne tage endnu flere emner op om kommissionens anbefalinger, også i de kommende numre.

Sivso Dorph

Foto: Stephen Paulli Andersen

Nunaqarfinni meeqqat

(AG-p apriliip 13.-ani allagaa malillugu) Palle Christiansen isumaqarpoq nunaqarfinni meeqqat 6.klassereeraangamik illoqarfiit atuarfiinut nerisaqarfiullutillu ineqarfiusunut aallartinneqartassasut, taakkunani pædagoginit, psykologinit allanillu pisinnaasunit ikiorneqarlutillu tapersorneqartassammata.

Palle Christiansen qujaffigerusuppara landstyremi uliaminut atassuteqartut demokratisiusumik tunniussimaffigilluarlugit suliniarmat, nalunaarusiat assigiinngitsut siunnersuutaat kisiisa soqutiginaqit erseqqivissumillu nunaqarfinni inutaanut atuarfinni meeqqamillu siunnsaanut tunngasunik isummaminnik annissueqqusimmat. Angajoqqaarpasuit ilinniartitsisullu atuarfinninnut tunngasunik allaaserinnittuuppata immaqa paasineqarsinnaalissagaluarpoq atuarfiit illoqarfinniinnertik kisiat pissutigalugu pitsaanerat. Kiisalu atuarfiit nunaqarfinniinnertik kisiat pissutigalugu ajornerat.

Isumassarsititsineq, nersualaarineq tapersersuinerlu tamakku ilinniartitsisut atuartitsinerminni aqqutissaanut ilaaginnarput.

Atuartut nutaalorsinnaanerata, imminnut tatiginerat inooqataasutullu misigisimanerat siuasarniaratsigu. Piginnaasassaata imminnut ataasiakkaarlutik iluaqutissaat inuiaqatigiinnullu iluaqutaallutik inuulernissaanut. Isumassarsititsineq, nersualaarineq tapersersuinerlu atuartut pikkorinnerulerusulernissaanut aqqutissaapput pitsaasut, atuartut naalakkersuisut anguniagassatut aalajangersagaat angussagunikkat atortussaata.

Ilinniartitsisup ilikkagassanut nutaanut pilerisutitsilernissaq sapinngimmagu. Angajoqaallu meeqqaminnik sutigut tamatigut tapersersuinissaq sapinngimmassuk.

Ataqqinartuuvoq inuk ajunngitsumik siunertaqarluni inoqatinnguaminut imminnut ikiorsinnaangitsumut ikiuerusuppat. Tamakku siunertat attortinnarput. Eqqarsaatinut tamakkununga kusanartunut asannilersoorsimagaanni soorunami sunaluunniit atorlugu annaassiniarluni iliuseqarnissaq piviusunngortitsiniartariaqarpoq.

Taamaakkaluartorli ajutoortoqarsinnaavoq (kukkusoqarsinnaavoq). Immaqa nunaqarfinni inutaasut nunaqarfinniippat nunaqarfinni uulluni inuttut pitsaaquteqarmat. Pitsaaqutit nunaqarfiit inunnguisa nuannarisaat. Immaqa nunaqarfinni inuttut najoqqutarisar-

tik ineriartortinneqarsinnaasoq. Nalunaarsuutit nunaqarfinni inuunniarnerup periarfissaanut tunngasut nunaqarfiit ineriartortinnissaat takusinnaangilaat, immaqa ineriartortitsinissaq anguniagaannani nungusaanissaq siunertaamat: Nunaqarfinni inuttut nikanarnerusut nalilerneqarput, inuit inuiaqatigiit pitsaaneruseqarput iluaqutisinnissaat pisariaqartitaat. Inuit inuiaqatigiinnut nutaalaaasut pisillugit annaaniagassat. Inuit imminnit annaaniagassat iluaqutissangorlutik. Illoqarfinnimimi ilinniartuusut, anguniakkaminnik artorsalerlutik inunnut allanut imminnut tulluanngitsunut sangorusulerlutik, ilinniakkaminnik unitsitsinnartartut qassiuppammitaava? Ukioq manna Ikerasaarsummiit atuartut 7-t Aasianni GU-mi atualerput. Taakku atuartut ilinniagaqalissagunarpur imminnut inuiaqatigiinnullu iluaqutissangorlutik. Arlaatigut iluatsittoqarsimassaaq taakku atuarinnik tapersersorneqarlutik angajoqqaaminniit qutsinneruseqarput angusaqassammata. Pitsaasumik tapersersorneqarqeq taamaattoq iluaqutariinni inuunermik ajunngitsunik pingaartitsisuni namminnerlu qanoq inoorusunnernik pilinni tunniunneqartarpoq.

Ilinniartitsisut atuartitsinerat pingaaruteqarpoq, aamma angajoqqaat tapersersuinerat pingaaruteqarpoq.

Massakkut Palle Christianseni siunnersuuteqarpoq meeqqat neqitaralugit angajoqqaat nuussasut. Tamanna pinngitsaaliinertut isikkoqarpoq, tamannalu kusanangilaq.

Isumassarsititsineq, nersualaarineq tapersersuinerlu sumiiffiit nunaqarfiillu atuarfiisa inuiaqatigiinnut iluaqutissangorlutik ineriartortinnissaanut aqqutissavooq eqqortoq.

Inuk qunusaarneqarluni misigiguni amerlanertigut piupmassuseeruttarpoq. Inuk qiimmassarneqarluni misigisoq nukissamik piupmassuseqalernisamillu peqalertarpoq. Palle Christiansenip maangarluni naappikkusuppatigut tikilluaqqorujussuassagaluarparput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusivugut

Ikerasanni skolebestyrelse:

Anthon Petersen, Paneeraq Wæver, Andrea Karlsen, Agnete Inusugtoq, Pilu Petersen Stephen Paulli Andersenilui

Bygdebørn

Foto: Stephen Paulli Andersen

Palle Christiansen mener (i følge AG fra 13. april) at bygdebørn skal sendes til kostskoler i byerne efter 6. klasse, hvor de skal hjælpes og støttes af pædagoger, psykologer og ressourcepersoner.

Tak til Palle Christiansen fordi han er engageret i sit landsstyreområde på en så demokratisk måde, at han ikke kun interesserer sig for diverse rapporters anbefalinger, men tydeligt opfordrer bygdebefolkningen til at give deres mening om skolers og børns udvikling til kende. Hvis mange forældre og lærere skriver om deres skoler, vil det måske være muligt at forstå at skoler ikke bare er gode fordi de ligger i en by. Og at skoler ikke bare er dårlige fordi de ligger i en bygd.

Inspiration, anerkendelse og støtte er nogle af de redskaber, som lærerne bruger i undervisningen. Fordi vi prøver at fremme elevernes kreativitet, selvtillid og deres fornemmelse for menneskelig solidaritet. Egenskaber, der er gavnlige og nyttige for enkeltmennesker og for samfundet.

Inspiration, anerkendelse og støtte er gode redskaber, som kan betyde at elever får lyst til at ændre deres måder at tænke på, så de politisk bestemte læringsmål så vidt muligt opfyldes.

Hvis læreren magter at gøre nye kundskaber tillukkende. Hvis forældrene magter at støtte børnene på alle de måder, som børn kan støttes på.

Det er ærefuldt når et menneske i den bedste hensigt vil hjælpe nogle stakkels mennesker, som ikke kan hjælpe sig selv. Disse smukke hensigter er rørende. Har man først forelsket sig i tanken en tid, så kan det virke indlysende at man må tage de nødvendige midler i brug for at sikre, at tanken bliver virkeliggjort så redningen kan ske.

Alligevel risikerer man at kæden hopper af (at man tager fejl). Måske bor borgere i bygder, fordi bygdelivet har nogle kvaliteter af menneskelig art. Kvaliteter, som en gruppe af borgere holder af. Måske kan indbyggerne

se at livsgrundlaget kan udvikles. De rapporter, som beskriver bygderne kan ikke se udviklingsmuligheder i bygder, fordi målet jo ikke er udvikling men derimod afvikling.: Bygdeborgere gøres til andenrangs borgere, en menneskelig ressource som samfundet har et krav på at udnytte bedre. Borgere, der skal reddes ind til det moderne samfund. Reddes fra sig selv og bringes til at gøre gavn. Hvordan er det med uddannelsesfrafaldet i byerne, hvor der også er u hensigtsmæssige fællesskaber, der kan friste når de ønskede mål skønnes at være udenfor rækkevidde?

I år er der 7 elever fra Ikerasaarsuk på GU i Aasiaat. Disse elever vil forhåbentlig uddanne sig til gavn for sig selv og for samfundet. Noget må være lykkedes siden de er støttet i at komme så meget længere i skolesystemet end deres forældre gjorde. Sådan en støtte gives almindeligvis bedst af den nærmeste familie som lever en meningsfuld tilværelse præget af egne valg.

Lærernes undervisning er vigtig, og forældrenes støtte er afgørende. Nu foreslår Palle Christiansen at børnene skal bruges som gidsler til at flytte forældrene. Det ligner tvang og det er ikke smukt.

Inspiration, anerkendelse og støtte til lokal skole- og bygdeudvikling kunne blive til gavn for hele samfundet. Mennesker, der føler sig true mister ofte lysten. Mennesker, der føler sig opmuntrede, kan finde kræfter og overskud. Hvis Palle Christiansen skulle være interesseret i at møde os her, skal han være meget velkommen

Med venlig hilsen

Skolebestyrelsen Ikerasaarsuk:
Anthon Petersen, Paneeraq Wæver, Andrea Karlsen,
Agnethe Inusugtøk, Pilu Petersen og
Stephen Paulli Andersen

En storebror til Ado Lyngep Atuarfia

Skoleinspektør Leo Rosing, Ado Lyngep Atuarfia, Aasiaat mener, at der er brug for en skole for unge handicappede, der er fyldt 20 år, der kan fastholde integrationen af de psykisk handicappede

”Handicappede er ikke en gruppe, vi skal ynke, som nogen, der ikke kan noget som helst. De udvikler sig som alle andre, når de får mulighed for det. Der var for eksempel en af vore elever med på årets hundeslædevæddeløb. Han gennemførte ruten på 25 kilometer alene”, siger Leo Rosing.

Han er skoleinspektør for Grønlands eneste skole for psykisk handicappede mellem 14 og 20 år. Det er en overset gruppe i samfundet.

”Vi dømmes dem automatisk til at leve på kanten af samfundet som førtidspensionister, der er ude af stand til at få et arbejdsliv. De har krav på et meningsfuldt liv med et arbejde, som alle os andre”, siger han.

Skoleinspektør Leo Rosing, Ado Lyngep Atuarfia siger, at eleverne på skolen sagtens kan få arbejde med den rette skolegang og støtte.

Stærke elever

De godt 14 elever på skolen udvikler sig hele tiden og bliver stærke og selvbevidste, når de får faste rammer med struktur på hverdagen.

”Mange forældre til handicappede her i Grønland ynker deres børn og synes det er så synd for dem og gør dem derved hjælpeløse. Mange af vore elever har overhovedet ingen selvtillid, når de kommer. De faste rammer her på skolen udvikler dem og de bliver stærke og selvsikre. Men når de tager hjem falder de tilbage i det gamle mønster og bliver sløve og apatiske igen. De bliver førtidspensionister uden håb om en fremtid”, fortæller han.

Det er på det grundlag, at Leo Rosing drømmer om en angajo – en storebror til Ado Lyngep Atuarfia, hvor den positive udvikling hos de unge mennesker kan fortsætte og blive varig og for eksempel gøre dem arbejdsparate.

”Mange af de store børn, der kommer her er sat tilbage i udviklingen og det tager tid at få sat en udvikling i gang, hvis de er 16 år, før de kommer. Jeg er sikker på, at de vil kunne klare sig selv for eksempel igennem et støttet deltidsjob, når de har været på Ado Lyngep Atuarfia og slutter af med et uddannelsesforløb i en skole for de lidt ældre på en angajo”, siger han.

Integration

Leo Rosing mener også, at handicappede får frataget deres selvstændighed, fordi det omgivende samfund har et kvælende syn på alle handicappede. Det hænger måske sammen med, at vi i mange år har deporteret alle handicappede til Danmark. Forældre til handicappede er ikke indstillet på, at deres børn kan udvikle sig. I stedet ynker de dem.

Almindelige borgere synes også det er synd for de handicappede. Fra de kommer på skolen bliver de moppeobjekter for de andre børn. Det offentlige har et syn som det omgivende samfund. Det er nemmere at give dem førtidspension. Der er endda nogle handicappede unge, der ender på byens alderdomshjem.

”Det er jo ikke et værdigt liv. De bliver ganske enkelt frataget deres mest grundliggende rettigheder på grund af deres handicap”, siger han.

Leo Rosing understreger, at de unge mennesker møder stor forståelse og accept i Aasiaat, fordi borgerne lever med dem. De unge bliver ikke fastholdt på skolen. De går til forskellige fritidsaktiviteter, som for eksempel den unge mand, der klarede slædevæddeløbet. De dyrker idræt. Nogle af de unge er i øjeblikket ved at træne til et maraton, der bliver holdt i Aasiaat på nationaldagen. De går også på praktik som alle andre unge i byens virksomheder.

”Arbejdsgiverne er glade for, at have de unge på praktik, for de er en god arbejdskraft. De unge er rigtig glade for, at komme på arbejde. De finder ud af, at de sagtens kan klare et job, som at sætte varer op på hylderne i butikkerne”, fortæller han.

Holdningsændring

De unge er gode til at udtrykke sig gennem kunst. De går på fangst eller står på ski.

”I burde se den udvikling, der sker med dem, når de finder ud af, at de kan klare meget mere end de tror. Selvtilliden vokser. De bliver stærke og åbne. Men når de kommer hjem, falder mange tilbage i det gamle mønster, som det omgivende samfund har puttet dem i. Vi får virkelig mange opringninger fra unge, der længes hjem til Aasiaat og Ado Lynge Atuarfia”, siger Leo Rosing. Han har en drøm om, at hele samfundet får ændret sin fastlåste holdning til handicappede, som en homogen gruppe, der skal sættes hen i et hjørne med en førtidspension.

”Alle har behov for holdningsændring. Det er både forældre, skole, medborgere, politikere og i det hele taget det offentlige system i kommuner og selvstyre. Vi har brug for alle, der kan yde. De handicappede kan også yde, hvis vi bare gør en indsats med en ordentlig støtte”, siger han.

Eleverne på Ado Lynge Atuarfia vokser, når de får faste rammer på skolen.

Ado Lyngep Atuarfiata angajussaanik

Skoleinspektør Leo Rosing, Ado Lyngep Atuarfia, Aasiaat isumaqarpoq, innarluutillit inuusuttut 20-lereersimasut atuarfissaanik pilersitsisoqartariaqartoq, innarluutillit inuusuttut inuiaqatigiinni akuulernissaat anguniarlugu.

”Innarluutillit naakkinartutut susinnaangitsutut isigiunnaartariaqarpavut. Tassami periarfissinneqaraangamik al-latulli ineriartortarput. Soorlu ilinniartutta ilaat qimussimik unammersuaarnermi peqataavoq. Taamaalilluni km-it 25-it kisimiilluni ingerlaarfigai”, Leo Rosing oqaluttuarpoq. Taanna skoleinspektøriuvoq, innarluutillit inuusuttut 14-iniit 20-inut ukiullit at uarfianni nunatsinni kisiartaq. Innarluutillit toqqortassatut isigaavut.

”Inuiaqatigiit killingani sulisinnaangitsutut naqissuserlugit siusinaarluni soraarnerussutissianik inuutippavut. Allatulli inuttut pisariaqartitsippat, sulerusupput, sulisinnaallutillu tamannalu aqqutigalugu imaqarnerusumik inuuneqarlutik”, oqarpoq.

Skoleinspektør Leo Rosing oqarpoq, atuartuutini ikorfartorneqarunik suliffimmik paarsilluarsinnaasut.

Atuartut nukittuut

Atuarfimmi atuartut 14-upput ineriartorput nukittorlutik imminnullu tatigilertarput, ulluinnarni inuuneq aaqqissuullugaasoq malittarisassalik atuleraangamikku.

”Nunatsinni angajoqqaarpasuit innarluutilinnik meeralit meqqatik naakkigisarpaat, nallinnartutut malugitillugit taamaattumillu susinnaajunnaartutut imminnut isigilertarput. Tassami atuartuutivut tikittarput, imminut tatiginatik. Atuarfimmi inuuneq aaqqissuullugaq misigileraangamikku ineriartortarput, imminut tatigilerlutik nukittorlutillu. Angerlaraangamilli pulaffigisarpaat inuuneq qimartatik, tamatuma malittaaniq sorususseeruttarput imminnullu pisinnaangitsutut isigileqqittarlutik. Sulisinnaangitsutut naqissuserneqartarput neriulluarnerallu qaminneqartarluni”, oqaluttuarpoq.

Ilaatigut tamanna aallaavigalugu, Leo Rosingip takorlugaanut ilaavoq, Ado Lyngep Atuarfiata angajuanik pilersitsinissaq, ilinniarfissamik, inuusuttut ineriartornerat ajunngitsoq attackumallugu, sulilernissamat piareersarlugit.

”Meeqqat angisuut maanga pisut ineriartorunnaarsimasarput, siumullu allartinniarnat oqimaassinnaavoq, aatsaat 16-ininik ukioqarlutik soorlu maanga atuariarsimagaangamik. Ado Lyngep Atuarfianeereerlutik ineriartorneq ajunngitsoq nangeqqisiinnaavaat ilinniarfimmi allami, sulinissamat piareersarfik”, Leo Rosing oqarpoq.

Ataatsimoortitsineq

Leo Rosing isumaqarpoq, innarluutillit nammineersinnaanerat matoorneqartartoq, inuiaqatigiit ipianngunartumik innarluutilinnut isiginneriaaseqarmata. Taamatut pissusilersoneq tunngavilerneqarpoq, innarluutilinnik

Danmarkimut nuutsitsisameq atugaagallarmat. Angajoqqaat takusinnaanngilaat, innarluutillit ineriartorfissaqartut. Taarsiullugu naakkinninneq pingortarpoq. Tamannalu naakkiginninneq aamma innuttaasunit atu-gaavoq. Meeqqallu atuariaangamik annertuumik uumisaarneqartarput, meeraqataasa immikkoortitsineq malugisimammassuk. Pisortanik sullissisut innuttaasut pissusaat atiinnartarpaat. Siusinaarluni soraarnerussutis-siinissaq tassami oqinneruvoq. Ilami innarluutillit inuusut-tut ilaat utoqqaat illuannut inissinneqartarput. "Inuuneq tamanna ataqinassusermik paaasarpoq. Tas-sami pisinnaatitaaffiik arsaarinnittarput, innarluuteqarn-erat tunngavigalugu", oqarpoq. Leo Rosing-ip oqaluttuaraa, atuartut aasiammiunit paasineqartut akuerineqarlutillu, tassami illoqarfimmi ulluinnarni akuulluarmata. Atuartut atuarfimmi mattun- neqanngillat. Sunngiffimmi sammisaqartarput, soorlu taanna nukappiaq qimussimik unamminermi peqataasoq. Timersortarput. Inuusuttullu arlaqartut ullorsionitsinni maraton-ernissamut sungiusarput. Suliffeqarfimmi allatulli inuusuttut praktikertarput. "Sulisitsisut praktikertut nuannarisagaat sullerissuumma- ta. Inuusuttullu suliaartortarnertik pikkugeqaat. Tassami

paasisarpaat suliffimmi naliginnaasuni sulineq sapernagu, soorlu pisiniarfimmi ilioraaneq suliarisarpaat", oqaluttuar- poq.

Pissuseq allanngorlugu

Inuusuttut aamma eqqumiitsuliornikkut pikkoriffeqarsin- naapput. Piniartuusinnaapput, sisorallammaallutillu. "Pisinnaallutik takusinnaaleraangamikku ineriartornerat takutikkusunnartarpoq. Imminnut tatiginerulertarput. Nukittorlutik ammarlutillu. Angerlaraangamilli ilaasa ava- tangiisiminni ilikkagartik pissusitoqak nakkarfigisarpaat. Ila sianillattaasarput Aasiannut Ado Lynge-Ilu Atuarfianut angerlarserlutik", Leo Rosing oqarpoq. Innuttaasut innarluutilinnut pissusaat allanngortikkusul- lugu, Leo takorluuisarpoq. Assigiittut susinnaanngitsutut isiginninnerput mumillugu. "Tamatta isiginneriaaserput allanngortittariaqarparput. Angajoqqaat, atuarfiit, politikerit, pisortanilu sullissisut tamarmik peqataasariaqarput. Tassami inuiaqatigiinni pilliuteqarumasut tamaasa atorfissaqartippavut. Innarlu- utillit tunniussassaqarput, ajunngitsumik ikorfartuigutta", oqarpoq.

Ado Lyngep Atuarfiani atuartut timikkut tarnikkullu nukittortarput, inuuneq piimasaqarfiusoq atuler- aangamikku.

Rita Ilinniagaqarusuppoq

Kaamisaammik atuisoq Sisimiuni Sanaartornermik Ilinniarfimmi HTX-imi atuarpoq, soraarumeernernullu allagartartaarnissami tungaanut sunngornissani eqqarsaatigalugu.

20-inik ukiulik Rita Christensen telefonikkut oqaluttoq nuannaarpaluppoq, Nuummit tikeraartoq ilaqutaa uumisaarisoq tusarsaalluni, oqarmat innarluutilittut inuuffigissallugu Nuuk orniginangitsoq.

Sapaatip akunneri arlaqartut innarluutilitt pillugit alapernaannerup takutippaa, illoqarfimmi tassani 16.000-inik inoqartumi kaamisaatinik atuisunik ersitsoqanngitsoq. "Angerlarsimaffimmini toqqortaapput, imaluunniit Danmarkimut nuupput illoqarfimmi tassani inuunertik sapileramikku", Rita telefonikkut nassuiaavoq.

Rita innarluuteqartoq immikkooruteqarluinnarpoq, tassami HTX-ereeruni ilinniaqqinnissani aalajangiutivissimavaa.

Ukioq taanna soraarumeerninni kingulliususaaq ukiunut marlunnut avinnissaanut akuerineqarpunga, tamannalu oqiliallaatigaara", oqarpoq.

Pisuusut misigineq

Nuannaarpalukkaluarluni, ulluinnarni atukkani pillugit nikalluallassinnaavoq, inuiaqatigiit innarlutilinnik ilisimasaqanngilluinnartut akornanni inuugami. Kollegiami najugaqarpoq, atuariarlunilu ullaakkut anigaangami matup silataani aputaajaasoqarsimangippat atuariatorsinnaangilaq.

"Ulluinnarni inuuninni nuanniinnerpaaq tassa pisuusut misigineq atugara, aputaajaasoqarsimangitsoq atuariarlunga inortuiguma ajuusaartarpunga. Tassami misigisarpunga ilinniartitsisunnut utoqqatsissutissarsorsimalunga, naak taamaangitsoq", oqarpoq.

Kollegiami inimi annermi uffarfillimmik immikkut sanaamik Rita najugaqarpoq. Inaa angivoq kisianni marluunissaaq angutaateqarluni inuunissaaq aporfeqarpoq.

"Inigisatta marlunnut mikinera, taamaattumillu tukatsianera pillugu aporaattaratta, marluunerput ajornarsingaarmat qimaannarpugut. Tassami ini marluunneqarsinnaangilaq", oqarpoq.

20-inik ukioqarluni ikinngutit pingaartorujussuupput. Ikinnguteqarpoq, nalunngilaali tunuarsimaartartut ilagiler-aangamikku.

"Fistertunut peqataanissara killeqarpoq. Tassami majuartarfikkut imersimasunit qummukaanqarnissara nuannarinngilara, majuartarfiit aqqusaareerlugit apuukkuma perusuersarsinnaangilanga, perusuersarfiat mikivallaar-ilinniartitsisoq 12

mat. Tassami peqataanissara taamaasilluni pisariusorujussuannngortarpoq", oqarpoq.

Uneq

Kollegiap igaffiani Rita nerriveqarpoq qullarneqarsinnaasoq apparneqarsinnaasorluunniit iggavilik komfur-imik "Ippassigami igallunga nerrivik apparpallaarsimagakku uppatsikkut uuvunga annertuumik. Tassami qitinniit ammut misigisaqarsinnaannginnama uunera maluginngilara. Iggavik naammatumik isumannaallisarneqarsimangilaq ikkunneqarnerani pikassattoqarsimammatt", oqarpoq. Rita 17-iinnarnik ukioqarluni timimigut annertuumik innarlerpoq, innarluuteqalerninilu sungiunniarlugu oqalogaqarnissani pisariaqartippaa. Taamaattumik psykologi ornippaa.

"Nalunaaqutaq qiviartaqattaarppaa, misigisimavungalu tusarnaanngikkaanga, imaasinnaavoq taamaangitsoq. Anilerama oqarfigaanga sianerfiginiarlunga. Tutsiutinngilarli eqqaasinniarluguli sianerfiginngilara. Ilinniarninni siunnersorti coach-ilu ajutuuvissaguma sianerfigisinnagakkit qujanaqaaq".

Ajorpoq

Rita illoqarfimmi pisiniarusuppallaanngilaq. Tassami kaamisaatillit aqqutaat aputeqartarpoq iserfissaarulluni. Ikinngutaasa ilaatigut ingerlaqatigisarpaat nivattarlutillu. Kisimiillunili pisiniartilluni sulisut suaartartariaqartarpai. "Uumisulertarpunga. Misigisssuserli taanna nuannarinagu, oqaatigaa."

"Isumaluttutut naammagittaalliorneq nuannarinngilara, tassami sulisut suliatik suliarisariaqarpaat."

Sisimiuni nuannisaraluarluni kaamisaatilinnut periarfissat amigaataanerat tapersersuinerlu illoqarfimmini amigaatigaa.

Kalaallit Nunaanni innarluutilittut inuuneq erloqinaqaaq. Sooq taama ajornakusoorfigissava. Kiisa nutsakka qeersaalerput", 20-inik ukiulik naggataavullu illaluarluni oqarpoq, taamaalillunilu oqaatsini sakkukillisarlugit.

Elna Egede, journalist

Rita vil have en uddannelse

Hun er kørestolsbruger, går på HTX i Sanaartormik Ilinniarfik i Sisimiut og tygger på de mange uddannelsesmuligheder et eksamensbevis giver.

Privatfoto

Rita Christensen på 20 år lyder frisk og glad over telefonen, mens hendes grandfætter fra Nuuk driller hende i baggrunden for hendes bemærkninger om, at Nuuk ikke er nogen handicapvenlig by.

Flere ugers bevidst nysgerrighed overfor handicappede i Nuuk viser nemlig, total fravær af kørestole i bybilledet i hovedstaden med de godt 16.000 indbyggere.

"De holder sig hjemme, eller så er de flyttet til Danmark, fordi de ikke kan holde ud at bo i byen", siger Rita over telefonen.

Hun er et godt eksempel på en fysisk handicappet, der er fast besluttet på, at tage en uddannelse. Hun går på 3. årgang på HTX i Sanaartormik Ilinniarfik i Sisimiut.

"Jeg har fået lov til at dele mit 3. år over to år. Det er en lettelse", siger hun.

Skyld

Men alligevel kan hverdagens besværligheder i et samfund, der er blottet for viden om handicappede, gå hende på. Hun bor på et kollegium og når hun går ud om morgenen kan hun ikke komme i skole, hvis der ikke er fejlet sne foran døren.

"Det værste er, at jeg føler mig skyldig hele tiden, når jeg siger, at jeg kommer for sent, fordi der var sne foran døren. Denne følelse af skyld og irritation går mig på. Jeg føler, at jeg kommer med dårlige undskyldninger over for læreren", siger hun.

Rita bor i det største kollegieværelse med et specialbygget toilet. Det er dog ikke et kollegieværelse, hvor hun kan have en kæreste.

"Vi kom tit op at skændtes pga. pladsmangel og rod, til sidst var det bare for svært. Der var ganske enkelt ikke plads til én mere i det værelse", siger hun.

Når man er 20 år er venner vigtige. De er gode venner, men hun ved godt, at de holder sig tilbage, når de er sammen med hende.

"Jeg har svært ved at komme med til fester. Jeg kan ikke lide at blive båret opad trapperne især når jeg ved at dem der bærer mig har drukket og desuden kan jeg ikke gå på toilettet, fordi det er for småt. Det bliver ganske enkelt for besværligt", fortæller hun.

Forbrændinger

Kollegiekøkkenet er blevet ombygget, sådan at hun selv kan lave mad til sig selv. Hun har fået et bord, der kan hæves eller sænkes med et indbygget komfur.

"Forleden dag havde jeg fået sænket bordet for langt ned. Det betød, at jeg fik en andengradsforbrænding på låret. Jeg kan jo ikke mærke noget under taljen. Komfuret var ikke sikret nok. Det er noget med byggesjusk", forklarer hun.

Rita blev handicappet som 17-årig og derfor har hun brug for støtte til at tackle sin situation. Det var på det grundlag, at hun fik tid hos en psykolog.

"Hun sad hele tiden og kiggede på uret og jeg havde en følelse af, at hun ikke var interesseret, måske var det bare mig. Hun sagde til mig, at hun ville ringe. Det gjorde hun ikke og jeg undlod at ringe til hende og minde hende om det. Jeg har jo også studievejlederne og elevcoachen hvis det skulle gå helt galt."

Forfærdeligt

Rita holder sig ikke tilbage for, at gå i byen og handle.

Men der er ikke altid fejlet sne foran rampen ved forretningerne. Hendes venner følges med hende og fejrer sneen væk. Når hun går alene, må hun bede de ansatte i forretningen om hjælp.

"Jeg bliver irriteret. Det er igen en følelse, jeg ikke kan lide, understreger hun. Jeg synes det er unfair at det altid er meget der skal være den sure og skælde folk ud fordi de ikke gider gøre deres arbejde, det burde ikke være mit job."

Selv om hun trives i Sisimiut, synes hun der mangler tilgængelighed for kørestolsbrugere og støtte fra det offentlige.

"Jeg synes, at det er forfærdeligt at være handicappet her i Grønland. Hvorfor skal det være så svært at være handicappet. Det giver mig grå hår i hovedet", siger den 20-årige og tager brodden ud af bemærkningen med et grin.

Elna Egede, journalist

Handicapkonvention ikke tiltrådt

Ny lovgivning giver handicappede uddannelsesmuligheder igen, mens den sidste konvention er usynlig i det offentlige.

Tekst og foto: Elna Egede

Handicappede har ret til at få en uddannelse eller beskæftigelse. Det er dog yderst sjældent, at der er handicappede på uddannelse eller i arbejdsmarkedet. En hurtig telefonrunde med et spørgsmål om kørestolsbrugere på uddannelse i Grønlands 5 største uddannelsesinstitutioner i Nuuk gav et positivt svar. Niuernermik Ilinniarfik, handelsskolen i Nuuk har en kørestolsbruger på uddannelse, som er på praktik i sin hjemby Sisimiut. Det er i netop den by, hvor fokus mod handicappede har været rettet i de sidste år gennem Poul Erik Christensens engagement.

Resten af uddannelsesinstitutionerne Midtgrønlands Gymnasiale Uddannelse i Nuuk, seminariet Ilinniarfissuaq, universitetet Ilimmarfik eller Piareersarfik har ingen kørestolsbrugere blandt deres mange uddannelsessøgende.

Netop de handicappedes rettigheder om uddannelse og beskæftigelse er kernen i den sidste handicapkonvention, der blev endelig godkendt af FN's generalforsamling i slutningen af 2006. På selvstyrets hjemmeside for handicappede, ipis.gl, har man ikke fundet den væsentlig nok til at sætte den på den nye hjemmeside for handicappede.

Handlingsplan

Her opræder konventionen fra 1993, men den allersejeste konvention, der ligestiller handicappede med andre medborgere er der altså ikke. Familiedirektoratet oplyser, at der ikke er taget politisk stilling til konventionen endnu.

Landstingets familieudvalg har dog udtrykt interesse for konventionen under et møde i Nordisk Handicappolitisk Råd sidste år.

Under dette møde hæftede Debora Kleist særlig ved ambitionerne og anbefalingerne om, at FN's handicapkonvention bør implementeres i alle de nordiske lande. Handicapkonventionen vil blandt andet kunne sikre muligheden for, at handicappede gives undervisning og uddannelse.

Det glædede endvidere Debora Kleist, at Nordisk Handicappolitisk Råd fremhævede vigtigheden af, at også handicappede i videst mulig omfang integreres på arbejdsmarkedet, står der i papirerne i forbindelse med mødet..

Landstinget har dog i forbindelse med overgivelsen af handicapområdet til kommunerne skærpet kravene til uddannelse.

Her pålægger landstinget kommunerne at udarbejde en handleplan for det videre uddannelsesforløb eller arbejdsforløb i samarbejde med personen med det vidtgående handicap og/eller deres forældre. Kommunalbestyrelsen skal påbegynde arbejdet med handlingsplanen senest 4 måneder før endt skolegang. Den færdige handleplan skal foreligge senest sidste skoledag ved endt skolegang.

FAKTA

Konvention om handicappedes rettigheder blev endelig vedtaget af FN's generalforsamling den 13. december 2006, og trådte i kraft den 3. maj 2008, efter at 20 parter til aftalen havde givet deres endelige godkendelse.

Konventionen indeholder ikke nogle nye, særskilte rettigheder, men stiller krav til, hvordan medlemsstaterne på bedst mulig måde kan sikre, at også handicappede kan nyde godt af de universelle menneskerettigheder, der er nedfældet i andre FN-konventioner. Det drejer sig særligt om at indføre love, der forbyder diskrimination, og love, der kan gøre det muligt for mennesker med nedsat funktionsevne at deltage på alle niveauer af samfundslivet. Medlemslandene forpligter sig til jævnlige rapporter til en uafhængig komité, der skal overvåge implementeringen af konventionen, efter den trådte i kraft.

Nunat tamat isumaqatigiissutaat suli atugaalersinneqanngilaq

Innarluutillit ilinniarnissamut pisinnaatitaaffiat inatsisartut naqissuseqqippaat, nunalli tamat innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaat suli nunatsinni ersinngilaq.

Ilinniarneq suliffeqarnerlu innarluutillit allatulli pisinnaatitaaffigaat. Innarlutillilli ilinniarnissamut suliffeqarfinnilu takusaanngillat. Nunatsinni ilinniarnissamut annersaanni tallimani telefonikkut paasiniaapallannerup takutippaa, ilinniarnissamut ataasiinnaq ataasinnavimmik ilinniartoqartoq.

Niuernermit ilinniarnissamut Nuummiittoq innarluutilimmik kaamisaammik atuisumik ataatsimik ilinniartoqarpoq, taanna illoqarfimmini Sisimiuni praktikerpoq. Tassanerpiaq innarluutillit atugaat ukiuni kingullerni sammineqarput, Poul Erik Christensen-ip suliniuteqarnerata kinguneranik.

Qeqqata ilinniarnertuunngorniarfia, ilinniarnissamut, ilimmarfik Piareersarfilluunniit kaamisaatinik atuisunik ilinniartoqanngillat.

Innarluutillit pisinnaatitaaffii soorlu ilinniarneq sulinerlu nunat tamat isumaqatigiissutaani kingullermi qitiulluinnarput. Taanna FN-ip generalforsamlingiata 2006 naalersoq akueraat. Namminersorlutik Oqartussat innarluutilinnut qupperisagaani ipis.gl-imi ilanngunneqarsimannngilaq, pingaarutilittut isigisimannnginnamikkut.

Pilersaarusiorneq

Isumaqatigiissut 1993-imeersoq tassani qupperisagami ilanngunneqarpoq. Kingullerli pisinnaatitaaffiiit tungaasigut naligiissitsinermik imaqartoq ilaangngilaq. Ilaqutariinnut qullersaarfiup ilisimatitsissutigaa, kingulleq isumaqatigiissut pillugu suli politikikkut isummertoqarsimannngitsoq.

Inatsisartut Ilaqutariinnut ataatsimiititaliap soqutiginarput nalilerpaa nunani avannerliit Innarluutilinnut Politikki-mut Siunnersuisoqatigiit siorna ataatsimiinneranni.

Ataatsimiinnermi tassani Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutillit pillugit nunat tamat isumaqatigiissutaat nunani avannarlerni tamani atuutilersinneqartariaqarnera Debora Kleistip immikkut maluginiarpaa. Innarluutillit atuartaanissaannut ilinniartaanissannullu periarfissat

sat Innarluutillit pillugit nunat tamat isumaqatigiissutaat aqqutigalugu ilaatigut qulakkeerneqarsinnaapput. Aammattaaq innarluutillit suliffissanut sapinngisamik ilaatinneqalernissaata pingaaruteqassusianik Nunat Avannarliit Innarluutilinnut Politikkiannut Siunnersuisoqatigiit erseqqissaanerit Debora Kleistip nuannaarutigaa, ataatsimiinnermut atatillugu nalunaarutini ilaatigut taamani nalunaarutigineqarpoq

Innarluutilinnik sullissineq kommuninut nuunneqarmat, ilinniarnissamik piumasaqaatit inatsisartut sukatiterpaat. Annertuumik innarluutilik inuttaa angajoqqaaviluunniit suleqatigalugit ilinnialernissaq imaluunniit sulilernissaq pilugu pilersaarusiornissaq kommuninut piumasaqaatigineqarpoq. Kommunalbestyrelsip suliaq aallartissavaa, atuartup atuarunnaarnissaanut qaammatit sisamannorpata. Pilersaarusiaq naammassineqassaaq kingusinnerpaamik innarluutillip atuarnerni ullumi kingullermi.

Fakta

Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamat isumaqatigiissutaat FN-ip generalforsamlingianit 2006-imi 13. december akuerineqarpoq, atuutilersinneqarlunilu 2008-imi majip 3-ani illuatungeriit 20-it isumaqatigiissut naqissusermassuk.

Isumaqatigiissut pisinnaatitaaffinnik nutaanik pilersitsinngilaq, ilaasortalli piumaffigineqarput, inuit pisinnaatitaaffiisa tamanut atuuttut aamma innarluutilinnut atuutilernissaat sapinngisaq pitsaanerpaaq angusinnaasaq aqutissiuutissagaat, FN-imi pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissutaasut innarluutillit aamma iluaqutigissammatigit. Soorlu inatsisit atuutilerneqassapput immikkoortitsisinnaaneq atorunnaarsillugu, innarluutillillu killeqartumik pisinnaasut inuiaqatigiinni peqataasinnaanerit sutigut tamatigut ammarlugu inatsisunik atulersitsisoqassaaq.

Nunat ilaasortat arlaannaanulluunniit atanngitsumut ataatsimiititaliamut nalunaarusiortarnissamik piumasaaffilernerneqarput, isumaqatigiissutit atuutilernissaanut atasumik unioqqutitsisoqarnerisooq alaatsinaattusamat.

Handicappede udsættes for

Der er ikke ligestilling mellem handicappede og de almindelige borgere, konstaterer en hårdt prøvet far til en handicappet, efter års kamp for at give sin datter muligheder for at skabe sig et anstændigt liv

Vi kender alle navnet på Poul Erik Christensen fra Sisimiut, der i nogle år har forsøgt at råbe politikerne op i deres nærmest dvalenlignende forhold til handicappede i dette land.

"Samfundet ser helst, at alle handicappede skal være førtidspensionister, eller at de skal opgive og rejse til Danmark. Det gør vi ikke, for min datter er grønlandsk og født og opvokset her i landet", siger Poul Erik Christensen.

Han og familien oplevede for nogle år siden et af de værst tænkelige ulykker, som overgik hans datter, der på det tidspunkt opholdt sig i USA. Hun brækkede ryggen tre steder og blev lam. Midt i chokket over begivenheden startede familien kampen for at give datteren et tåleligt liv.

Privatfoto

Poul Erik Christensen har arbejdet for handicappedes rettigheder i de sidste år. Her er han fotograferet med sin Rita, der er lam.

Rettigheder

Da chokket over situationen begyndte at aftage, fandt familien ud af, at den skulle kæmpe for hvert et lille skridt i det officielle Grønland, der helst fejrer de handicappede under gulvtæppet.

Det er nærmest i alle livets aspekter. Datteren ville have et ordentlig liv med en uddannelse og et job. Det lyder lige til og alle hjemmesider og landstingets forordninger og bekendtgørelser viser, at det har hun ret til.

Men der er lang vej fra at have rettigheder i teorien og omsætte dem i praksis. Det hænger sammen med, at de fleste paragraffer i teksterne i forordningerne og dermed i bekendtgørelserne og i cirkulærerne ikke bliver opstillet som ufravigelige rettigheder. Der er hensigtserklæringer. De ser nydelige ud på skrift, men har ikke indhold, når de "forbedringer" som regel er neutrale for landskassen.

Kollegieværelse

Den unge kvinde vil som mange andre i denne alder flytte hjemmefra for at prøve at leve et almindeligt liv. Der var bare ingen kollegieværelser at få, fordi tilgængelighed for kørestolsbrugere i byggereglementet også er formuleret som et ønske og ikke et krav. I hvert fald er det ikke noget det offentlige går så meget op i, når det godkender projekterne, fører tilsyn med byggerierne og siden giver ibrugtagningstilladelser.

Det lykkedes for far Christensen efter megen polemik i medierne, at skaffe et kollegieværelse.

Derefter blev han opmærksom på, at hjembyen Sisimiut ikke har tilgængelighed for kørestolsbrugere.

"Jeg så stort set ingen kørestolsbrugere i byen, da vi kom hjem. Det hænger sammen med, at kørestolsbrugere ikke kan komme ind i bygninger, butikker og restauranter. Dørene er enten for smalle eller der er ingen ramper eller handicaptolletter", fortæller Poul Erik Christensen.

Deportationer

Opmærksomheden på tilgængelighed har resulteret i, at kørestolsbrugere i Sisimiut er blevet synlige i bybilledet, fordi mange har etableret ramper og gjort dørene bredere.

Der er også blevet lejlighed til at arrangere et debattmøde om de handicappedes forhold i Sisimiut. Der kom 74 mennesker til arrangementet i marts og ud af de 74 var de 55 handicappede.

Det hænger sammen med, at den store fokus på handicapområdet har fået de handicappede og deres familier til at nære et håb om, at få bedre forhold i hvert fald i Sisimiut.

Poul Erik Christensen understreger, at det er snart sagt i

svigt på svigt

alle livets forhold, at de handicappede møder en mur af myndigheder, der er handlingslammede.

Den manglende offentlige interesse for handicappede hænger måske sammen med, at Grønland efter grundlovsændringen i 1953 har deporteret alle sine handicappede til Danmark. Således bor der over 100 voksne handicappede grønlændere i Danmark, der får større opmærksomhed i Danmark, end handicappede grønlændere får her i landet. Det kan aflæses ved at google handicappede grønlændere.

Besparelser

Handicappede flytter fordi det offentlige sender dem på institution, der har en behandling, som institutioner her i landet ikke har. Endnu flere handicappede flytter for at få bedre forhold i Danmark. Forældre til handicappede flytter også for at give deres børn en fremtid.

”Jeg tror, at myndighederne mere eller mindre bevidst forsøger, at tvinge de handicappede til at flytte til Danmark. Jeg havde i hvert fald følelsen af, at kommunen helst så, at vi flyttede vores datter til Danmark”, siger Poul Erik Christensen.

Han gør opmærksom på, at der også er en ressource i at udnytte de handicappede. En handicapet på institution koster mindst 2 millioner kroner om året. En handicapet,

der bor i eget hjem og arbejder med støtte, vil både være skatteyder og spare samfundet for i hvert fald 1,7 millioner kroner.

”Det her samfund har brug for alle hænder. Der vil være en gevinst ved at gøre samfundet åben for handicappede”, siger Poul Erik Christensen, der også er privat arbejdsgiver.

Handicapidræt

Poul Erik Christensens næste store projekt er handicapidræt. Hans datter Rita har været en aktiv idrætsudøver. Det vil hun selvfølgelig fortsætte med og har stærkt brug for det i sin nuværende situation. Det er på det grundlag, at faderen har forsøgt at få kommunalbestyrelsen med på, at opstille en skiløjpe, som kan udnyttes af kørestolsbrugere.

”Det kan lade sig gøre uden at det bliver for kostbart, men indtil nu har kommunen afslået det”, siger han.

Afslaget stopper ham ikke. Poul Erik Christensen bliver ved med at presse på. Ingen kan være i tvivl om, at det skal han nok opnå. Han er også formand i en idrætsforening i Sisimiut og her har han samtaler i gang med Grønlands Idrætsforbund, der vil være med til at organisere handicapidræt.

FAKTA

Poul Erik Christensen har en sag om tilgængelighed kørende hos Landstingets Ombudsmand. Foruden tilgængeligheden i bygninger kan en kørestolsbruger stort set ikke komme ud og rejse. En kørestolsbruger må have en ledsager med, hvis hun eller han skal ud og flyve.

Da vi stort set kun har et enstrengt trafiksystem er det utopi, at en kørestolsbruger kan komme regelmæssigt på ferie, når Air Greenland kræver at der skal være ledsager med ved hver rejse. I Europa kan mange luftfartselskaber tage imod kørestolsbrugere, blot de meddeler det i god tid.

Selvstyret betaler for en ledsager hver tredje år. Netop muligheden for at rejse uhindret er et af de handicappedes rettigheder i konventionerne.

Innarluutillit sutigut tamatigu sumiginnarneqarput

Innarluutillit innuttaasullu allat akornanni naligiissitaaneq anguneqanngilaq, taama oqarpoq, innarluutilimmik qitornalik, ukiut arlaqartut annertuumik akiuuttariaqarsimasoq, panimmi qaamasumik siunissaqarnissaa anguniarlugu.

Poul Erik Christensen Sisimiuneersoq ilikkarparput, politikerivut sullissisullu innarluutilinnut atatillugu sumiginnaasut anguniarsaralugit tinneraajuartut.

”Sulisinnaanngitsutut siusinaartumik soraarnerussutisianik inuussuteqartussatut imaluunniit Danmarkimi qimaasussatut innarluutillit inuiaqatigiit isigaat. Uagut qimaaniangilagut, paniga kalaaliuvoq, nunami maani inunngorpoq peroriartorlunilu”, taama oqarpoq Poul Erik Christensen.

Taassuma ilaqutaalu ukiualuit matuma siorna ajornerpaamik misigisaqarput, panik asasaq nunami allamiitsiluni ajutoormat. Tassani qiteqqani napivaa, taamaalilluni nukillaarpoq. Tuparujussuarnerup kingorna ilaqutariit sorsunnerat sivisuumik ingerlasussaq aallartippoq, niviar-sissap atoruminartumik inuuneqarnissaa anguniarlugu.

Pisinnaatitaaffiit

Pisimasumut atatillugu tupannerujussuaq qaangiutilersoq paasivaat, innarluutillip ajunngitsumik atugarisaqarnissaanut atatillugu akiuunneq annertoq atortariaqarlugu. Nunatsinnimi oqartussat innarluutilinnut atasumik tinner-saruminaaapput.

Privatfoto

Poul Erik Christensen Ritalu

Tassa tamatigut taama pissusilersorput. Paniusoq soorunami neriuteqarluni inoorusuppoq, ilinniarusulluni kingornalu ilinniaqqikkumalluni. Qarasaami ajoqusinngilaq, aalasinnaanerali innarlerneqarpoq. Tamanna anguneqarsinnaasutut isikkoqarpoq, tassami tamani ersippoq, soorlu internet-imi paasissutissiinermi inatsisini nalunarutinilu innarluutillit sulineq ilinniarnarlu pisinnaatitaaffigaat.

Ila kisianni allassimasuniit piviusunngortinnissaa aqqullutorsiornarpoq. Tassami inatsisini, nalunaarutini kaajallaasitanilu allassimasut piginnaatitaaffivittut allasimangillat. Anguniarneqarsinnaasutut allassimammata. Allassimasut kusanaqaat, kisiannili inatsisit suliarineqarneranni landskassimut aningaasatigut sunniutissaani allasimavoq, tamakku ”pitsanngorsaatiit” akeqanngitsut.

Kollegia

Arnaq inuusuttunnguaq inuusuttoqatini assigalugit allatulli inuuneqarusuppoq, angajoqqaani qimallugit kollegiami. Kisianili kollegiat innarluutilinnit inigineqartussatut suliarineqanngillat, naak pisortat pigisaanik innarluutillit allatulli atuisinnaanerata sanaartornermi piumasaqaatit allassimagaluartoq. Tamannali pinngitsoorani naammassineqartussatut piumasaqataangilaq. Tassami pisortat sanaartornermi sutigut tamatigut oqartussaasut, piumasaqaatigisanngilaat, sanaartugassatut pilersaarutit, nakkutiliinerit atuinissamullu akuersissutit akuerigaangamikkit. Ataata Christensenip tusagassiuutitigut piumasaqaatigisarlugi kollegiami panimmi inissarsinissaa anguaa. Tamanna pimmat maluginialerpaa, illoqarfitsik Sisimiut kaamisatinik atuisuulluni periarfissaqanngilluinnartoq. ”Danmarkimiit angerlaratta maluginialerpara illoqarfitsinni kaamisatinik atuisunik ersittoqanngitsoq. Tassami kaamisatinik atuisut pisortat illuutaannut, pisiniarfinnut sutorniartorfinnullu isersinnaanngillat. Matut ninnippallaarput, rampeqanngilaq innarluutilinnuunniit perusuersarfarfeqanngilaq”, Poul Erik Christensen oqaluttuarpoq.

Qimaatitsisarnerit

Innarluutillit aporfeqaratik peqataasinnaanerat Sisimiuni sammineqalermat, tassani illoqarfimmi kaamisatinik atuisut takussaalerput, tassami iserfissat amerlipput, pisortat saaffiginnittarfii pisiniarfiillu kaamisatinik atuisunut tulluarsarneqarmata.

Tamatuma saniatigut Sisimiuni oqallinneq pilersinneqarpoq, soorlu qanittukut innarluutillit atugarisaat oqallis-saarutigineqarmata inuit 74-it takkuppet, taakkunannga 55-it innarluutiliullutik.

Soqutiginninneq annertuvoq, innarluutilinnik sam-

misaqarneq aallaavigalugu innarluutillit ilaqutaallu neriu-uteqalermata.

Poul Erik Christensenip erseqqissarpaa, pisortanut atatilugu saaffiginninnermi aporfeqartuarmat, pisorta qarfiit susinnaangissuseqartut aporfiinnartut inissittarmata.

Taamatut soqutigittaanneq tunngaveqarunarpoo, taamani Kalaallit Nunaat Danmarkimut atalermat, nutarterinermi innarluutilinnik Danmarkiliartitsineq atugaalersimammat. Tassami innarluutillit 100-it sinneqartut ullumanna tikillugu Danmarkimi nunaqarput, annertuumik Danmarkimi tappiffigineqarlutik. Tamanna sammisaqarneq nunatsinni innarluutillit misigisimangilaat, tassami internet-ikkut misissuigaanni nunatsinni innarluutillit ersinngitsutut inuupput.

Ileqqaarneq

Innarluutillit Danmarkimut nuuttarput, eqqortumik isumagineqarnissaanut maani periarfissaqanngikkaangat, inersimasulluunniit periarfissagissaarnissaq anguniarlugu nunasiartortarput imaluunniit angajoqqaat meeqqatik siunissaqartinniarlugit nuuttarput.

”Pasitsattarpunga pisorta qarfiit innarluutillit nuutsiniarsarisaraat. Ilami ilaanni misigisarpara, panipput Danmarkimut nuutsissagipput, kommunip kissaatigisutut pissusilersortartoq”, oqarpoq.

Innarluutillit inuiaqatigiinni iluaqutaalluarsinnaapput. Innarluutilik paaqqinniffimmiititaq ukiumut 2 millioner kronit missaannik akeqarpoq. Innarlutilik ikiorneqarluni anger-

larsimaffimminiittoq ikorfartukkamik suliffilik inuiaqatigiinnut sipaarutaassaaq, tassami inissiinermut 2 millioner kronit atugassaagaluit ilaannik 1,7 millioner kroninik ileqqaaruteqassammat.

”Inuiaqatigiisugut assannik atorfissaqartitsivugut. Sulisutut atornissaanut ammaagutta, inuiaqatigiit iluanaaruteqassapput”, Poul Erik Christensen sulisitsisusooq namminersortoq oqarpoq.

Timersorneq

Poul Erik Christensen-ip anguniagassatut massakkorpiaq piukkussaa tassaavoq, innarluutillit timigissarnissamut periarfissaqalernissaat. Paniami anningikkallarami timersullammaavoq. Tamannalu ingerlakkusukkaluar-paa, timigissarnissaq pisariaqarmat. Tamanna tunngavigalugu Poul Erik Christensenip kommunalbestyrelsemut siunnersuutigaa, innarluutillit sisorarfissaanik løjpe-mik pilersitsisoqassasoq, soorlu kaamisatinit atorneqarsinnaasumik.

”Akisullaannngitsumik pilersitsisoqarsinnaavoq. Kommunilli tamanna itigartippaa”, oqarpoq.

Itigarninili uniffingilaa. Poul Erik Christensenimmi uteriitsuugami aporfeqanngilaq. Naggataavut angusagaa kialluunniit nalornissutigisinnaangilaa. Sisimiuni timersortartut peqatigiiffiisa ilaanni siulittaasuvoq, massakkorpiarlu Timisortartut Kattuffiat attaveqarfigisarpaa innarluutillit timigissarsinnaaneratt kattuffimmit ingerlanneqalertussa q pillugu.

Fakta

Inatsisartut ombudsmandianut nalilersugassamik Poul Erik Christensen siorna tunniussivoq. Kaamisatini atuisut akornuteqanngitsumik angalaarsinnaaneratt pillugu suliassivoq timmisartunik angalasinnaaneq ilanngullugu. Tassami kaamisatini atuisoq timmisartussaguni ingerlaqateqartariaqarpoq.

Tassami timmisartorneq periarfissatuarigatsigu, kaamisatini atuisoq akuttusoorujusuumik angalasinnaavoq Air Greenland innarluutillip ingerlaqateqarnissaanik piumasaqarmat. Europami timmisartuutileqatigiit kaamisatini kisimiittunik ilaasoqarsinnaapput, piffissaatillugu nalunaarsimasunik.

Namminersorlutik Oqartussat kaamisatini ingerlaqataat ukiut pingasut allortarlugit akilertarpaat. Aporfeqanngitsumik angalasinnaaneq innarluutillit pisinnaatitaaffigaat.

Handicappede i arbejde

Innarluutillit sulilersinnaapput

Medlemmerne i Nuummi Sulisitsisut Peqatigiiffiat vil ansætte handicappede i samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq. Formanden Martin Ben Shalmi siger, at forsøget går i gang til efteråret.

Norsaq Olsen fra Sisimiut er psykisk handicappet og er en aktiv ung mand på 16 år, der også dyrker idræt på konkurrenceplan. Ilinniartitsisoq kom i kontakt med Norsaq over telefonen under GM i Ilulissat. Han er handicappet og går stadig i skole i sin hjemby.

Men når han er færdig med folkeskolen er hans største ønske, at komme til at arbejde med at sætte varer op i en butik.

”Jeg har været i praktik i en sportsforretning i Sisimiut. Det var sjovt. Det er derfor, at mit største ønske er, at komme til at arbejde med at sætte varer op i en butik”, siger han lidt genert.

Ifølge forordningen har han ret til at få arbejde eller en uddannelse. Men det er dog sjældent, vi ser handicappede i arbejde, fordi de som regel bliver henvist førtidspension.

Forsøg i Nuuk

Men nu har arbejdsgiverforeningen, Nuummi Sulisitsisut Peqatigiiffiat besluttet at lave et forsøg med at ansætte handicappede i de forskellige firmaer, der er organiseret i foreningen.

”Vi har henvendt os til Kommuneqarfik Sermersooq, for at samarbejde om, at få handicappede i beskæftigelse. Der er 17 af vores foreninger, der står bag idéen. For eksempel kan en psykisk udviklingshæmmet arbejde på deltid fylde hylder op i en butik.”

”En kørestolsbruger kan sagtens passe telefon eller udføre kontorarbejde”, siger han.

Han understreger, at der er brug for alle hænder i Grønland.

”Det er klart, at vi stiller som krav, at den handicappede skal være motiveret for, at arbejde. Tilbuddet gælder ikke de personer, der har søgt om førtidspension, som må igennem en prøvning. Tilbuddet gælder de handicappede, der ønsker at gå i gang med et arbejde”, siger han.

Da lokalforeningen i Nuuk er organiseret i Grønlands Arbejdsgiverforening betyder det, at andre arbejdsgivere på kysten kan høste erfaringerne fra projektet i Nuuk.

Nuummi Sulisitsisut Peqatigiiffiata Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugu innarluutilinik sulisoqarnisaq piareersarpaat. Siulittaaasoq Martin Ben Shalmi oqarpoq ukiaru piviusunnungussasoq.

Norsaq Olsen Sisimiuneersoq 16-ininik ukiulik eqqarsartaatsimigut innarluuteqartuusoq timersullammaavoq, allaat unamminerni peqataasarluni. ”Ilinniartitsisup” Norsaq telefonikkut attaveqarfigaa, Ilulissani GM-ileruttortoq. Innarluuteqarpoq sulilu atuartuulluni.

Meeqqat atuarfiat naammasiguniuk pisiniarfimmi ilioqqaasutut sulerusuppoq.

”Sisimiuni timersornermik atortunik pisiniarfimmi praktikerpunga. Ila nuanneq. Taamaattumik kissaatima annerfaat tassaalerpoq, atuarunnaaruma pisiniarfimmi pisiassanik ilioraasutut sulisunnugnornissaq”, ittoorpallualluni telefonimi oqarpoq.

Inatsisit malillugit Norsap pisinnaatitaaffigaa suliffeqarnissaq ilinniarnissarlunniit. Innarluutillilli sulilertarnerat ilinniartarnerallunniit qaqutigoorpoq, siusinaarluni soraarnerussutisianik inuussutissalernerneqartarmata.

Nuummi misileraaneq

Nuummi Sulisitsisut Peqatigiiffiata ulluni makkunani aqququtissiuuppa, ilaasortat suliffeqarfiutaanni innarluutilinik sulisoqalernissaq.

”Innarluutillit sulinissaat pillugu Kommuneqarfik Sermersuumut saaffiginnippugut. Ilaasortavullu 17-it sulisoqarnissamat ammapput. Soorlu tarnimigut innarluutilik pisiniarfimmi ilioraasutut suliffeqarsinnaavoq.”

”Kaamisaatimik atuisoq telefonilerisinnaavoq allaffimmilunniit sulisuusinnaalluni, oqarpoq.”

Taassuma erseqqissarpaa sulisitsisut neqerooruteqartut kikkut tamarmik sulinissaat nunatsinni pisariaqartinneqarmat.

”Innarluutillip sulerusussuseqarnissaa piumasaraarput. Neqeroorut tamanna siusinaarluni soraarnerussutisianik qinnuteqartunut samminngilaq. Tassami innarluutililinnut sulerusuttunut sammivoq”, oqarpoq.

Nuummi Sulisitsisut Peqatigiiffiat Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Kattuffianni ilaasortaammat, Nuummi misilitakkat sinerissami atorluarneqarsinnaapput.

Elna Egede, journalist

VALG TIL MEDLEM AF REPRÆSENTANTSKABET FOR PENSIONEREDE MEDLEMMER AF IMAK.

I henhold til IMAKs vedtægter § 14 stk. 2 skal der vælges en repræsentant for pensionisterne til repræsentantskabet for perioden 1. aug. 2011 – 31. juli 2013

Opstillingsberettigede er alle, der er gået på pension, og som er medlem af IMAK.

Opstillingsfristen er fastsat til 25. maj 2011

STIL OP!!

Ønsker du at stille op skal du meddele dette til IMAKs sekretariat inden fristens udløb. Meddelelsen skal være skriftlig og underskrevet. Meddelelsen kan fremsendes pr post til IMAK, box 867, 3900 Nuuk, pr fax til 32 50 61 eller som scannet dokument pr mail til imak@imak.gl

Efter fristens udløb vil IMAKs sekretariat udsende stemmesedler til alle stemmeberettigede pensionister.

Såfremt der kun er en opstillet ved fristens udløb vil vedkommende være valgt ved fredsvalg.

IMAK-IMI ILAASORTAT SULIUNNAAREERSUT SINNERLUGIT AALLARTITAASARTUSSAMIK QINERSINISSAQ.

IMAK-ip malittarisassaani § 14 stk. 2-mi allassimasut malillugit piffissami augustusip 1.-a 2011-miit juulip 31.-a 2013-p tungaanut atasussamik ilaasortat suliunnaareersut sinnerlugit aallartitaasartussamik qinersisoqassaaq.

Qinigassanngortissinnaasut tassaapput kikkulluunniit IMAK-imi ilaasortaasut suliunnaareersut.

Qinigassanngortikkusulluni nalunaarfissaq kingulleq tassaavoq maajip 25.-a 2011.

QINIGASSANNGORTIGIT!!

Qinigassanngortikkusukkuit IMAK-ip allaffeqarfianut piffissaq tikitsinnagu nalunaassaait. Nalunaarutit allassimassaaq atsiorsimassallunilu. Nalunaarut allakkerisarfikut nassiunneqassaaq uunga IMAK, box 867, 3900 Nuuk, pr fax til 32 50 61 dokumentitulluunniit allaganngorlugu scannerlugu uunga nassiullugu imak@imak.gl

Piffissaq nalunaarfissaq qaangiuppat IMAK-ip allaffeqarfiata suliunnaareersimasut qinersisinnaasut tamaasa qinersissutissaannik nassitsivigissavai.

Piffissap nalunaarfissap qaangiunnerani qinigassanngortikkusulluni nalunaarsimasoq ataasiinnaappat unammillerteqarani taanna qinigaassaaq.

Ilorrisimaarniaannarluni atuartoqarneq ajorpoq, kisiannili ilikkagaqarniarluni.. ... ilorrisimaarneq tapertatut pissarsiarineqartarpoq.

Jan Ellesgaard, redaktør

"Meeqqat atuariannik misissuinerup takutipaa atuartut 10%-ii ilinniakkamik kut sanngiitsumik i-nissisimasut taavalu atuartut 20%-ii ilinniakkamik kut ingerlalluartut inissisimasut ilinniarnikkullu ingerlariaqqissinnaallutik. Piareersarfinnilu ilinniarnermi inissat meeqqat atuarianni sinneruttunit 70%-iusunit faginik ataasiakkaanik pitsaanerulersitsinissamik pisariaqartitsisunit atorineqartartut. Siunissarluni qaninnerusooq isigalugu Piareersarfiit aqutigalugit inuusuttorpassuit ilinniaqqinnissa-mut inuutoornikuugaluatut aqutissiuunneqartarput. Kisiannili ajornartorsiuut tamanna qaangerne-qassappat meeqqat atuarianni nukittorsaaavineqartariaqarput. Siunertarineq-artariaqartoq tassa taakkua atuariannikkut ima nukittutigilersissallugit, Piareersarfiit siunissami suliassavimminnik sularinnilersis-sallugit....."

Politikikkut - aningaasatigut – nalunaarut 2011-imi Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfim-meersumi tamanna atuarneqarsinnaavoq. Tamannalumi Atuarfitsialaap qiteqqunneqani Naliliine-rup kiisalu Akileraartarnermut Atugarissaarnissamullu Ataatsimiititap Isumaliutissisutaata sam-mineqaleruttornerisa nalaanni tupaallaataasimanaviangilaq.

Akerlianilli eqqarsarnartoq tassa ajornartorsiuutini qaangi-issutissatut siunnersuutit saqqummiunne-qartut:

"Nunap Immikoortukkaartumik Ineriartortitsinissamik Periusissamik suliqaarnermi ilaatinneqarpoq kommuneni nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerni 9. klassemiit atuartullit efterskolenik pilersitsivi-gineqarsinnaanermut periarfissaqartitsineq ilaatinneqarpoq. Siunnersuut kommunit Inerisaavimmik suleqateqarlutik sularissavaat, tamatumani lu siunertarineqarpoq ilinniatitaanerup pitsaasusaanik qaffaasannaasaq, tassa kikkut tamarmik ilinniarsinnaanissaannik periarfissaqalernissaat, apeqqutaa-tinnagu suminggaaniit aggererat."

Meeqqat atuarianni atuartitsinerup pitsaassutsikkut amigaaqarnermut ersiutaasoq tassa atuartunik amerlasuunik efterskoleni atuartussanngortitsisarnerit. Efterskolertitsisarnerilli matumani ajortumik eqqartorniannngikka, kisiannili atuartut 70%-iisa ilinniakkamik aallartitsisinnaannginnerisa ajornar-torsiuutaanerat aaqqiivigisinnaanngilarput.

Akisussaaffik (kingumut) meeqqat atuarianni pisortanut ilinniartitsisunullu utertillugu

Akileraartarnermut Atugarissaarnissamullu Ataatsimiititap innersuutigisani toqqaannarnerusumik oqaatigai kiisalu meeqqat atuarianni atuartut pissarsiamikkut qaffassarneqarnissaannut akisussaaffik atuariannut pisittariaqartoq, tassa aqutsisunut ilinniartitsisunullu. Ilaatigullu imaattumik innersuu-teqalutik:

"Atuarianni aqutsisut perorsaanerme akisussaapput kommunalbestyrelsimullu akisussaallutik. A-tuarianni aqutsisut isumaqatigiissutaanni atuarianni aqutsisuata perorsaannikkut akisussaaffia sulias-saalu ersarissumik sukumiisumillu allattugaapput. Atuarianni pisortaata perorsaannikkut akisussaaffia tassa ilinniartitsisunik siunnersuineq suliassaannillu agguaneq, taamaaliornikkut atuartitsineq pilersaarusiorneqarsinnaanniassammat, piareersarneqassammat, taamaalilluni atuartunut tamannut u-nammillernartumik inissaqartitsilluni isumalluutillu pioreersut pitsaanerpaamik atorniartugit"

"Atuarianni ukiumoortumik "Atuartut pillugit nassuiaat" / pitsaassutsimik nalunaarut 12 saqqum-miuttassavaa, tassanilu trinini misilitsinnerni, soraarummeernerni, nag-gataarutaasumik soraarum-meernerni, klasseni atuaqatigiiaat agguaqatigiisillugu amerlassusaannik, atuartitsinerit sivilissu-saannik, napparsimanerni atuannnginnernik, vikarinik atuinernik assigisaannillu pitsanngoriaatsinik nassuiaanernik pingaanerutillugu imaqassapput. Tamanna qitiusunik qarasaasiaqarfimmi qarasa-siatigut nalunaarsuisarfik atorlugu ingerlanneqassaaq. Meeqqat atuarianni iluatsittumik ingerlanis-saanut aalajangiis-ussaq tassa atuartut ilinniaqqinnissamut imaluunniit suliffeqalernissamut pigin-naasalersimalerlutillu pimas-suseqalersimanersut qulakkeernissaat. Tamaattumillu atuarianni atuartut meeqqat atuariannik qimatsisussat qanoq ingerlariaqqinnissaat pillugu siunnersuinissannut ilitser-sorneqarnissaannullu akisussaaffeqarpoq. Ukiumoortumik pitsaasutsikkut nalunaarusiortarnerup siunertaraa kommunalbestyresemi ilaasortat meeqqat atuarianni akisussaaffiginerannut atatillugu aki-sussaaffimmik anertunerusumik ingerlatsinissamut periarfissaqalernissaat pillugu kommunit atuarianni atuartut tunngasunik takus-sutissanik pissarsinissaq. Nalunaarusiaq tunngavigalugu kommunalbestyrelsi meeqqat atuarianni atuartut ilinnia-gaasigut inissisimanerat pillugu aalajangiisinnaanissamut

tunnjavissaqalissammata, aalajangikkallu malitseqartisinnalissallugit. Nalunaarusiap aammattaaq oqalliseqarneq pitsaanerulersissavaa kommunillu atuarfeqarfiini attuumassuteqartut nalilersuinermi pitsaassutsikkullu ineriartortitsinermi ingerlaavartumik suleqatigiinneq aqqissuussaasunik ingerlatilissallugu. Naggataatigullu nalunaarusiaq atuarfeqarfiup pitsaassusianut tunngatilugu ammasuunissami iluaqutaassalluni.”

Ukiuni 10-20-30-ini utaqqissalluta piffissaqarpugut?

Tamatuma kingunerisaanik uagut ilinniartitsisuusugut tassaalissaagut atuartut ilinniartitaanermi i-ngerlaqqinissaannut pitsaassutsikkut qaffassaasussat. Ajoraluartumilli atuarfitsinni siunissaq ungasinernerusooq eqqarsaatigalugu atuarfitsinerup pitsaassu-sissaanik ineriartortitsinissamik sukumiisumik oqalliseqarnissaq pissutsinik ullumik-korpiaq atuuttu-nik aallaaveqarpallaanngilaq. Ullumikkut, pingaartumik fagini matematikimi, tulutoornermi qallunaatoormilu angusarisat ajorsiaruinarnannerannut pissutaasooq tassaannuatsiarpoq uagut tamakkerluta Atuaritseriaaseq ilik-kagaqarfiusooq atussallugu pikkorinnerulernissarput, taavalu naammagittartuunissarput, taava suut tamarmik aqqisapput.

Svenskit kommuniisa ilaanni*, aamma Sverigimi atuartut atuarnermi pissarsiarisartakkamik aarleritsannartumik ajorseriaateqarneq paasineqarluni piviusutut tigunearpoq. Skoledirektøritut a-torfineqqammersup taamatut inissinneq imatut oqaasertalerpaa:

”Meeqqat taama ikitsigisut taama angusarissaartiginerat tupigisassaannngilaq. Kommunemimi a-tuarfiit anner-tunerusunik angusaqarusunnermik siunniussaqaanngilat. Ilinniartitsisut atuartitsivallaa-runnaarlutik ”atuartunik siunnersuinermut” samminerusut piumaneqarnerupput akissarsiarisaarne-rullutillu. Paarsinermiit atuarnermut ikaasaariarnerup killinga ersigunnaaraluttuinnarpoq. Ingerlata-ni taakkunani kommuni ataatsimoortumik pis-ortaatitaqarpoq – ataatsimut isigalugu perorsaariaaseq allannguuteqaanngilaq. Ilinniartitsisut meeqqaniit naatsorsuutigisaat meeqqat inersimassutsikkut kil-liffiata ataniis-sasut. Meeqqat sunik ilikkagaqarsimanersut ilinniartitsisut ilisimanggilaat, tassa meeqqat ineriartorsimanerisa sumut killissimanagera misissuiffigissallugu pissusissamisunngit-sutut isigineqarmat. Ilinniartitsisorpassuit isumaqarput namminneq suliassaminni meeqqat ilorrisimaar-tuunis-saanik qulakkeerinnissartik pingaarnepaajusoq. Ilikka-gaqarususseqalernissaat takku-tissaqqaarpoq.”

Skoledirektøri Mats Öhlin-imik ateqartoq isumaqarpoq tamanna killormoortoq: ”Ilorrisimaarniaan-narluni atuar-toqarneq ajorpoq, kisiannili ilikkagaqarniarluni. Ilorrisi-marneq tapertatut pissarsiarineqartarpoq.”

Svenskit atuarfiata oqaluttuarineqartup atuartumi affaasa atuarfimi piumasarineqartunik angusin-ngitsoornerat aallaavigalugu aqqissuussineq allanngortippaa, tamannalumi pissangarsimaqalunilu imaannaasimanggilaq. Tamannali skoledirektørip atuartitsinermi aqqissuussinermut tamarmiusu-mut isiginneriaatsimi allanngortitsinissamik sapiissuseqarlunilu piumassuseqartumiit aallartip-poq.

Tassami Sverigimi taamaakkamik.

*Kommuni ateqarpoq Hanninge Kommun allaaserisarluni avisimiit Dagens Nyheter (5/4-11) tigusaavoq, tassanilu tusagassioortoq Maciej Zaremba, Sverigimi meeqqat atuarfianni ajornartorsiuutit pillugit eqqarsarnartunik allaaserinnittarsimavoq.

Man går ikke i skole for at trives, men for at lære noget.. ... trivslen får man i tilgift

Jan Ellesgaard, redaktør

"En undersøgelse af folkeskolen viser, at 10 % af eleverne er generelt fagligt svage, mens 20 % er fagligt stærke og kan gå videre i uddannelsessystemet. Uddannelsespladserne på Piareersarfiit er i dag optaget af de resterende 70 % af eleverne, der har behov for at forbedre sig i enkelte fag. Og på kort sigt kan en styrkelse af Piareersarfiit være med til at samle mange af de unge op, som endnu ikke er kommet i gang med en ungdomsuddannelse. Men en løsning af problemerne i folkeskolen kræver et langt og sejt træk. Målet skal være, at gruppen med de 70 % bliver så stærke, at Piareersarfiit i fremtiden kan vende tilbage til det egentlige formål....."

Sådan kan man læse i Politisk – økonomisk – beretning 2011 fra Departementet for Finanser. Det kommer vel ikke helt bag på nogen efter en periode med fokus på Midtvejsevaluering af Atuarfitsialak og Velfærdskommissionens rapport.

Det tankevækkende er derimod, det bud på en løsning, som fremlægges:

"I arbejdet med den Regionale Udviklingsstrategi indgår derfor muligheden for at etablere efterskoler i kommunerne for børn fra bygder og mindre byer fra 9. klasse. Forslaget udarbejdes i samarbejde med kommunerne og Inerisaavik, og skal medvirke til at øge kvaliteten i uddannelsen, så alle har en mulighed for videreuddannelse, uanset hvor de kommer fra."

Svaret på den manglende kvalitet i skolens undervisning er altså at sende flere børn på efterskole.

Ikke et ondt ord om efterskoler, men de kan vel ikke løse problemet for de 70% af skolens elever, der ikke umiddelbart kan komme i uddannelse.

Ansvar (tilbage) til lederne og lærerne

Velfærdskommissionen er lidt mere præcis i sine anbefalinger, og fremhæver blandt andet, at ansvaret for forbedringer af elevernes udbytte af folkeskolen skal ud på skolerne til lederne og lærerne. De anbefaler blandt andet:

"Skoleledelsen har det pædagogiske ansvar for skolen og referer til kommunalbestyrelsen.

En ny lederaftale skal beskrive og præcisere skoleledernes pædagogiske ansvar og opgaver.

Det er lederens ansvar pædagogisk at rådgive lærerne

og fordele arbejdet, så undervisningen kan planlægges og tilrettelægges, således at den rummer udfordringer for alle elever og udnytter de tilgængelige ressourcer bedst muligt"

"Skolen skal årligt fremlægge et "human kapital regnskab"/kvalitetsrapport 12 med hovedvægt på forbedringer ved redegørelse for resultater af trintest og eksamener, afgangseksamener, klassekvotienter, undervisningstid, sygefravær, vikartimer etc. Dette skal ske på basis af en automatiseret indberetning af centrale data. En afgørende kriterium for folkeskolens succes er, om eleverne har fået kvalifikationer og motivation til uddannelse og beskæftigelse. Derfor skal skolerne både have et ansvar for rådgivning og vejledning i forhold hertil og redegøre for afgangselevernes videre forløb. Formålet med den årlige kvalitetsrapport er gennem tilvejebringelse af dokumentation om det kommunale skolevæsen at styrke kommunalbestyrelsernes mulighed for at varetage deres ansvar for folkeskolen. Rapporten skal således give kommunalbestyrelsen grundlag for at tage stilling til det faglige niveau på kommunens folkeskoler og træffe beslutning om opfølgning herpå.

Rapporten skal desuden bidrage til at fremme dialogen og systematisere det løbende samarbejde om evaluering og kvalitetsudvikling mellem aktørerne i det kommunale skolevæsen. Rapporten skal endelig bidrage til åbenhed om skolevæsenets kvalitet."

Har vi tid til at vente 10-20-30 år?

Dermed ender vi ved lærerne, som er dem der skal hæve kvaliteten og dermed klæde eleverne på til at fortsætte i uddannelsessystemet.

Desværre er en grundig og fremadrettet debat om udvikling af kvaliteten af undervisningen i vores skole ikke særlig nærværende i den aktuelle situation.

Svaret på de stadig dårligere resultater, vi måler specielt i fagene matematik, engelsk og dansk, går i retning af, at vi alle sammen bare skal blive bedre til Effektiv pædagogik og i øvrigt have tålmodighed, så skal det nok rette sig.

I en svensk kommune*, tog man konsekvensen af at man også i Sverige oplevede et foruroligende fald i elevernes udbytte af skolegangen.

En nyansat skoledirektør beskrev situationen sådan her:

A photograph of a snowy mountain landscape. A person wearing a red jacket and dark pants stands on the right side of the frame, looking towards the left. The sky is bright and hazy, with some clouds. The snow is deep and uneven, with some tracks visible. The overall scene is serene and cold.

"Det var ikke så mærkeligt, at så få børn klarede sig godt. Skolerne i kommunen havde ikke høje ambitioner. De lærere, som afstod fra at undervise, og som i stedet gik over til at "vejlede eleverne", stod i højere kurs og havde bedre løn. Det var svært at se, hvor pasningsordningen ophørte og skolen begyndte. Kommunen havde samme chef for begge områder – og stort set samme pædagogik. Lærernes forventninger til børnene lå under børnenes modenhedsniveau. Og de vidste ikke hvad eleverne havde lært sig, fordi det ansås for uhensigtsmæssigt at teste deres fremskridt. Mange lærere mente at deres fornemste opgave var at sørge for at børnene trivedes. Så skulle kundskabstørsten nok komme."

Men det er helt bagvendt, mente skoledirektøren, som hedder Mats Öhlin: "Man går ikke i skole for at trives, men for at lære noget. Trivslen får man som en sidegevinst."

Historien om den svenske skole, hvor det lykkedes at vende en situation, hvor ca. halvdelen af eleverne ikke klarede skolens krav, er spændende og meget dramatisk. Men det startede med en skoledirektør, der havde mod og kraft til at vende en hel organisations syn på undervisning.

Men det var jo også i Sverige.

*Kommunen hedder Hanninge Kommun og beskrivelsen her er hente fra avisen Dagens Nyheter (5/4-11), hvor journalisten Maciej Zaremba, har haft en meget tankevækkende artikelserie om problemerne i den svenske folkeskole

Atuagaq nuannarineqart saqqummerpoq

Ukiut tamaasa atuartut 200.000 missaaniit-tut qallunaatut atuagaq LæseRaketten / AtuaRaketti nuannaarutigisarpaat, tassanimi nunarsuarmi nunani allani meeqqat qanoq inuuneqarnersut ersarissumik allaaserineq-arpoq. Tallimangorneq 15. april pisortatigoortumik AtuaRakettimut ullorineqarpoq, tassanilu atuartut kalaaliaqqat immikkut ittumik qilanaarisarput, tassami AtuaRaketti siuller-meerluni kalaallisut saqqummerpoq.

”Kalaallisut atuartitsissutissanik amigaateqarnek an-neroorujussuuvoq. AtuaRakettip pitsaaqutigaa fagit ilinniagassat arlalissuit kiisalu klassit arlalissuit sammisarigamigit. Tamatuma kinguneraa kalaallit atuartut oqaluttuanik imminnut inissisimafimminnullu naleqqut-tunik atuarsinnaalernerat. Piginnaasakinnerit inis-sisimaffimmik ataatsimik appaasinnaapput, atuartullu atuagarsornikkut pikkorissuusut piginnaasaqarnerusut atuarsinnaasaannut qaffaanikkut atuagassat nalunassusi-sigut qaffaanikkut imminnut misiligarsinnaapput” taama oqarpoq Debbie Anna Terndrup Damm Institut for Læring Inerisaavik-mi perorsaanermut tunngasutigut suleqataa-soq ukiunilu arlaqartuni AtuaRakettip kalaallisut naqit-erneqarnissaanik suliniuteqarsimasoq.

Debbie-p ilanngullugu oqaatigaa AtuaRaketti atuar-titsinermi atorneqarnissaanut piukkunarluinnar-tuusooq, tassami aamma suliassanik pissanganartunik ilikkagaqar-fiulluurtussanillu kiisalu ilinniartitsisut ilitsersuutaannik pitsaasunik atuagaq ilaqartinneqarmat. Ukioq manna sammineqartoq tas-saavoq Bolivia, taamaattumillu

atuakkami oqaluttuat kiisalu atuartut suliassat tamaani, tassa Syd-amerikami nunami meeraalluni inuunermi sammisunik imaqlarlutik.

AtuaRaketti qallunaat nunanut piorsagassanut tunngasu-nut suliniaqatigiiffianit IBIS-imit saqqum-mersinneqar-poq, taanna nunarsuaq tamakkerlugu atuartitaanermik suliniuteqartuuvoq, tassa nunat 120-t ataatsimoorlutik meeqqat atuartitaanissamik pisinnaatitaaffeqarnerannik sammisaqartunit. Su-liniaqatigiiffiup Danmarkimi immik-koortortaa ateqarpoq Hele Verden i Skole (Nunarsuaq Tamaat Atuartillugu)

”Nuannaarutigearput atuagaq LæseRaketten ukioq manna kalaallisut nutserneqarnissaa piviusun-ngortin-neqarsinnaasimammat (AtuaRaketti). Atuakkammi siuner-tarpiaraa atuagaq oqaatsit meeqqat paasisinnaasaat atorlugit atuartitsissutigineqarnissaa. Tassami meeqqat Boliviami Kalaallit Nunaan-niluunnit atuartinneraluarunik ajornartorsiutaat tassaniimmat” Helle Gudmandsen-ip erseqqissaati-gaa, taanna Hele Verden i Skole-mik sulini-uteqarnermi pisortaavoq.

Misissuinerit arlaqartut takutippaat meeqqat ilitsoqqussa-minnik oqaatsiminnik atuiluarsinnaasut oqaatsinik allanik ilikkajarnerusut. Tassami oqaatsitigut ilikkagaqarnissamut tunngaviususaaq tas-saammat nammineq ilitsoqqutaralu-git oqaatsinik paasinnilluarsinnaaneq atuiluarsinnaanerlu.

Atuagaq Kalaallit Nunaanni meeqqat aturfiani atuartunut piukkunarluinnartuummat Institut for Læring Nuummittup ukiormanna AtuaRaketti kalaallisooq 10.000-nngorlugu inniminneersimavaa, maannakkullu 5.000-t suullit Nuum-mut kiisalu nunaqarfanni aturfinnut nassiunneqareerput.

oq kalaallisut

”Matumani soorunami oqaatsit qitiulluinnarput, kisiannili AtuaRaketti imarisamigut meeqqanik eq-qarsartitsilersinnaavoq. Tassami Kalaallit Nunaanni meeqqat atuariini atuartut atuarnerminnik ta-matigut pimoorussisangillat, taamaattumillu nunani allani meeqqat atuarnissamik sinnattoqarneri pillugit atuagaqarsinnaanerat qujanavippoq.

Tassami atuartitaanissamut periarfissinneqarnerinnarluunniit taakkununga pisimasuusoq annertoorsuaq paasigutsigu puigoruminaatsittorujussuus-savarput.”
Debbie Anna Terndrup Damm nassuiaavoq.

Pisimasut:

Atuagaq LæseRaketten atuartunut 180.000-ingajannut akeqanngitsumik agguaneqartarpoq, ukioq mannaluluniarfik ”Hele Verden i Skole” aqqutigalugu. Atuakkap akeqanngitsumik agguannissaa piviusunnorsinnaasimavoq Danida-p atuakkap naqiternissaanut tapiissuteqarnera, kiisalu atuak-kiortut assiliartalersuisullu akilersinnatik sulisinnaasimani tunngavigalugit. Atuakkap atualerlaa-niit 7. klassemi atuartut saaffigai qaffasissutsinullu assigiingitsunut agguagaallutik.

Ukioq manna atuagaq kalaallisut nutserneqarpoq. Kalaallit Nunaanni Boliviamilu meeqqat atukka-mikkut arlalitsigut assigiissuteqarput. Ilaatigut oqaatsitigut ajornartorsiuteqarneq, aammalu kultu-rikkut pingaartitat, inuiaassutsikkut atisat, nunani taakkunani klimap allanngornerata nassatai.

Bolivia pillugu oqaluttuat saniatigut atuakkiortut soorlu ass. Carsten Jensen, Peter Kær, Manu Sareen aamma Mette Finderup aallaqqaasiummik oqaluttuanillu meeqqanut naleqqussakkanik LæseRaketten-imut ilanngussinikuupput, siunissamilu soorunalimi neriuutigaarput atuakkap kalaal-lisuunngortinnerani kalaallit atuakkiortui ilanngussaqaarumaartut.

Atuakkap matuma saniatigut IBIS atuakkanik atuartitsissutinik fagit akimoorlugit sammisalinnik teknikikut attaveqaatit nutaat atorlugit ingerlanneqarsinnaasunik ineriartortitsinikuuvoq, taakkuna-nilu nittartagaqarpoq, ilinniarnermi atortunik peqarpoq, suliaasaqarpoq, nipilersuuteqarpoq filme-qarlunilu. Annertunerusumik paasisaqarfissaq www.ibis.dk/verdeniskole

Hele Verden i Skole 2011

Populær læsebog udkommer på
grønlandsk

Hvert år får op mod 200.000 skoleelever glæde af den danske læsebog LæseRaketten, der stiller skarpt på, hvordan børn lever i andre dele af verden. Fredag 15. april er det officiel LæseRaket-dag, og her har de grønlandske elever særligt noget at glæde sig til, for LæseRaketten udkommer for første gang på grønlandsk.

"Manglen på grønlandske undervisningsmaterialer er enorm. LæseRaketten er god, fordi den dækker mange fag og klassetrin. Det gør, at de grønlandske elever kan læse historier på det niveau, de nu befinder sig på. De svagere kan måske gå et niveau ned, mens de bogligt stærke elever har mulighed for at udfordre dem selv med sværere historier," siger Debbie Anna Terndrup Damm, der er pædagogisk medarbejder på Institut for Læring Inerisavik og i flere år har kæmpet for at få LæseRaketten trykt på grønlandsk.

Debbie tilføjer, at LæseRaketten desuden er super velegnet og nem at anvende i undervisningen, fordi der følger nogle spændende og lærerige opgaver og en god lærervejledning med bogen. Årets tema er Bolivia, og mange af bogens historier og de medfølgende elevopgaver handler derfor om, hvordan livet er, hvis man er barn i det sydamerikanske land.

LæseRaketten bliver lavet af den danske u-landsorganisation IBIS, som er med i en global uddannelseskampagne, hvor 120 lande sammen sætter fokus på børns ret til at gå i skole. Den danske del af kampagnen går under navnet Hele Verden i Skole.

"Vi er rigtig glade for, at det i år har kunnet lade sig gøre, at få LæseRaketten oversat til grønlandsk. En helt central pointe i bogen er, at eleverne skal undervises på et sprog, de forstår. Det er den samme problematik, hvad enten man sidder på skolebænken i Bolivia eller Grønland," understreger Helle Gudmandsen, der er leder af

Hele Verden i Skole-kampagnen.

Flere undersøgelser viser, at de elever, der er stærke i deres modersmål, har nemmere ved at tilegne sig et nyt sprog. For fundamentet for sprogtilegnelse kræver et veludviklet sprogrepertoire og en god forståelse af eget sprog.

Bogen har så stort potentiale for de grønlandske elever, at Institut for Læring i Nuuk har bestilt 10.000 grønlandske eksemplarer af årets LæseRaket, og 5.000 bøger er allerede på vej ud til skolerne i både Nuuk og de små skoler i byggerne.

"Sproget er selvfølgelig et væsentligt omdrejningspunkt, men rent indholdsmæssigt kan LæseRaketten også give eleverne stof til eftertanke. De grønlandske elever er nemlig ikke altid super motiverede, så de har godt af at læse om, hvordan børn fra andre lande drømmer om at gå i skole. At få lov til at lære noget er jo faktisk et kæmpe privilegium, men det kan vi let komme til at glemme," forklarer Debbie Anna Terndrup Damm.

Fakta:

Bogen LæseRaketten uddeles gratis til de knap 180.000 elever, som i år er med i kampagnen "Hele Verden i Skole". Det kan kun lade sig gøre at sende bogen gratis ud, fordi Danida giver støtte til trykning af bogen, og fordi forfattere og illustratører arbejder gratis på bogen. Bogen henvender sig til 0-7. klasse og er niveau-delt.

I år bliver bogen oversat til grønlandsk. Grønlandske og bolivianske børn har flere ting til fælles. Dels sprog-dilemmaet, men også kulturelle traditioner, nationaldragter og presserende klimaforandringer en del af livet begge lande.

Udover historierne fra Bolivia har kendte forfattere som f.eks. Carsten Jensen, Peter Kær, Manu Sareen og Mette Finderup bidraget med forord og historier i børnehøjde til LæseRaketten, og på sigt er det selvfølgelig også ønskværdigt, at grønlandske forfattere bidrager til den grønlandske udgave.

Ved siden af bogen har IBIS udviklet et tværfagligt og interaktivt undervisningsmateriale med hjemmeside, lærermateriale, opgaver, musik og film. Se mere på www.ibis.dk/verdeniskole

Join us on Facebook

Chris Paton, Qaannaq.

Som fortsættelse af sidste nummers artikel om Facebook, den populære sociale netværks-side på Internettet, vil jeg nu dele mine positive erfaringer om Facebook med jer, og fortælle hvordan den kan bruges med god effekt.

Det digitale liv fylder mere end skolen

Der er sikkert mange af jer, som læser dette, der undrer sig over, hvorfor vi endnu en gang skal bruge tid på at diskutere en internetside som vi ikke kan få adgang til på skolen!

Svaret er det ganske enkelte, at for mange af vores elever fylder deres digitale liv og samvær mere end deres skolegang.

Hvis vi bliver ved med at ignorere, hvor stort en indflydelse Facebook og andre sociale medier har på eleverne, så vil vi gå glip af flere positive muligheder for at interagere med vores elever og højne deres interesse for fagligt arbejde i skolen.

Et eksempel: Nu hvor jeg har mange elever som venner på Facebook, er jeg bleven inspireret til at prøve forskellige funktioner af.

Test på fredag

Jeg fulgte i længere tid udviklingen på en blogside fra Canada, hvor en lærer havde dagligt interaktion med sine elever, også selv om han måske ikke havde dem i skolen på alle ugens dage. Jeg blev venner med ham på Facebook, og kunne dermed læse de forskellige kommentarer og erfaringer, han delte med sine elever.

Han advarer for eksempel sine elever om en test, som kommer senere på ugen, ved at skrive noget om den i sin Facebook status. Alle elever, som er venner med læreren, får så en update på deres Facebookside om, at der kommer en test på fredag. Læreren tilføjede også, at "kloge elever vil kigge på side 23-35 i deres arbejdsbog" for at hjælpe dem til at forberede sig til testen.

Selv om ikke alle elever er venner med læreren, og ikke alle elever har adgang til nettet derhjemme, spredtes beskeden om testen ret hurtigt blandt klassekammeraterne, og de "kloge" klarede sig sikkert godt i testen. Det kunne man konstatere ved at se på de kommentarer, eleverne skrev på lærerens Facebook.

Mange markerede også at "de syntes også godt om lærernes status" ved at klik på en knap, dvs. de behøvede ikke en gang at skrive noget, for at give udtryk for deres

påskønnelse af lærerens information.

Jeg syntes også at det var en god idé, og der var en periode, hvor eleverne i min 10.klasse fik at vide gennem Facebook, at der kommer en "lille færdighedsprøve" på mandag. Sjovt nok var der mange forældre, som "syntes godt om" min status. Ved at bruge Facebook til sådan et fagligt formål, skabte læreren i Canada og undertegnede i Grønland en god stemning og åbenhed omkring kommunikation mellem lærer og elever.

Læreren i Canada er matematiklærer, og hans blog er fyldt af nyttige tekster, billeder, videoer og links til gode faglige sider.

Nu er det også muligt at dele forskellige medie på selve Facebook, og man kan iagttage at flere og flere lærer og andre er ved at oprette Facebooksider om skolerne.

Din skoles image skabes (også) på Facebook

I er måske også blevet inviteret til at deltage i gruppe, som arbejder eller studerer på en bestemt skole? Hyggeligt kan og skal det være, men pointen er, at jo mere interesse vi skaber omkring vores skoler på Facebook, jo mere skaber vi en positiv stemning om skolen og dermed vilje til at øge skolens ry og identitet.

Få skolers hjemmesider i Grønland bliver opdateret jævnligt. Flere er meget gammel og noget som fra starten virkede spændende falder hurtigt til jorden, når brugerne mister interessen fordi siden ikke bliver opdateret.

Her er det et særligt problem, når den ansvarlige rejser til et nyt sted, og ingen har interesse eller kompetence til at overtage ansvaret for skolens hjemmeside. Nogle gange er det simpelthen et spørgsmål om adgangskoden. Flere skoler er nødt til, at lave en ny hjemmeside hver gang den ansvarlige rejser, da de ikke altid efterlade adgangskoden.

Facebook sider er mere dynamiske på den måde at flere kan deltage, flere kan være administratorer, og der kan hurtige skabes en god stemning med masse af aktivitet omkring en side, især med brug af billeder, videoer og kommentar. Tjek lige Facebook, for at se om der findes en side om din skole, hvis ikke kan den hurtig laves! Hvorfor skal vi selv betale?

Da Facebook kun kan anvendes derhjemme, er der også nogle som mener, at de ikke vil brug deres egen penge på "skolearbejde", især ikke når man har fri. Det kan godt forstås. Jeg holder også nøje øje ved mit internetforbrug derhjemme, og vil helst ikke overskride mit maksimumforbrug hver måned.

Heldigvis er det for nyligt bleven lidt billigere og lidt hurtigere for mange Internetbrugere rundt omkring i landet. Det er ikke optimalt endnu, men det er blevet bedre og det er en positiv udvikling. For nogle lærerfamilier, med flere børn der bruger Internettet, kan der ofte være pres på Internettet og en rimelig højt regning hvert måned. Der kan derfor måske være mindre overskud til at bruge Facebook til arbejde.

Vigtig for læring

Jeg ville også ønske, at Facebook var tilgængeligt på skolerne, da jeg mener at Facebook har så meget at bidrage med i den daglige undervisning og i elevernes personlige udvikling. For eksempel kan Facebook støtte sproglig udvikling, da den kræver en vis færdighed i sprog for at deltage i chat og skrive kommentarer osv.

Heldigvis skal man ikke tænke for meget på grammatikken, og det er en vigtig pointe. Lige som man i klassen ikke ville drømme om, at gøre eleven opmærksomhed på samtlige fejl i en stil, vil vi, når vi bruger Facebook hellere tage hul på få væsentlige fejl, og sørge for at eleven ikke miste begejstringen for at skrive.

På Facebook kan elever deltager på sit eget niveau og nøjes med at klik på "synes godt om", eller skrive en kort eller længere kommentarer. De deltager alligevel i, hvad der sker på Facebook og kan være en del af et større fællesskab, i hvilket de med tiden vil føle sig mere trygge og dermed blive endnu mere aktive.

Facebook giver mulighed for at skrive på sit eget sprog, og samtidig giver det mulighed for at eksperimentere på andre sprog - især fordi man kan se så mange eksempler på korte overskuelige kommentarer på dansk, engelsk eller andre sprog.

Når man surfer på nettet derhjemme på computeren, eller ude i fjeldet på mobilen, er det ofte nemmere at deltage end når man bliver pressede af læreren i timerne. Især når man der ofte er omringet af sine kammerater, og måske af nogen som er bedre end en selv. På Facebook deltager eleverne på deres eget niveau, samtidig får de lysten til at se hvem der reagerer på deres kommentarer, deres billeder eller andre form for indlæg. Eleverne bliver simpelthen mere trygge ved at deltage online, og vi lærer skulle gerne kunne forstå det, og forhåbentlig få chancen for - en skønne dag - at støtte dem i denne proces også på skolens Internetforbindelse.

Tid og tryghed

For de mere modige elever er der andre muligheder, som igen støtter deres faglige udvikling i samarbejde med læreren. Jeg har selv oplevet et par gange, hvor en elev er begyndt at chatte med mig på Facebook. Det gjorde vi på engelsk, og vi chattede om flere ting, som havde med skolen at gøre. Fordelen ved at chatte på Facebook, er at al kommunikation er skriftligt, dvs. at både eleven og læreren kan se, hvad der blev skrevet til hinanden, dermed kan begge parter bruge tid til at læse og forstå beskeden, før man svarede på det. Det kunne gøres samtidig med at vi begge surfede lidt på nettet, der gik nogle gange langt tid i mellem vores beskeder, men hyggeligt og lærerigt var det.

Til de lærere som har mange elever som Facebookvenner kan jeg forstille mig en og anden der gerne vil være lidt "usynlig" ind i mellem. I kan i den situation oprette en liste, sådan som jeg gør, og på den tilføje alle ens elever

som venner på netop den liste. Listen, som jeg har døbt "elever", kan ses i chatten, og fidusen er, at I kan slå synligheden til og fra, og dermed surfe i fred eller deltage i chatten som I har lyst til.

Hvis alt dette lyde som for meget, eller overhovedet ikke noget for dig, kan du trøste dig med, at det er helt frivilligt. Så længe vi ikke har adgang til Facebook på skolen, skal ingen lærer tvinges til hverken at blive venner med deres elever på Facebook, eller til at bruge siden til faglige formål. Men, som et redskab brugt med sund fornuft, kan Facebook være et nyttigt værktøj til faglig udvikling og samarbejde på skolen og mellem skoler i Grønland.

First Class – For tungt og for kedeligt

First Class på Attat er en fantastisk platform for samarbejde, men jeg vil påstå, at der er flere lærere, der er aktive på Facebook end der er aktive lærere på Attat.

First Class er ikke så let at bruge med mindre at man bruger megen tid på det. Facebook derimod er rimelig let at bruge og indeholde flere funktioner, som kan anvendes med det samme, uden at man skal lede efter funktionerne i længere tid, som man skal med First Class.

Der er en del erfaringer blandt os lærere i Grønland, og imens en del politikere bliver mere og mere inspireret af informations-kommunikations-teknologi og dennes applikation i bl.a. undervisning, ville det være spændende, at vise at vi lærere allerede er kendt med det store potentiale som Facebook m.m. kan bidrage med.

Luk op for elevernes verden

Jeg ser frem til en dag, hvor Facebook og andre lignede sider, bliver tilgængelige på skolens netværk. Jeg mener, at elevernes digitale dannelse og sunde fornuft i brug af Internettet er en mangelvare på skolerne. Den kun kan udvikles og støttes, hvis vi kan få adgang til disse sider på skolerne og ved at vi lærere selv bliver trygge ved, hvordan man færdes i sikkerhed på nettet.

Der er en mørke sider ved Internettet, det må vi anerkende, men så længe vi få nægtede adgang til det udvidede Internet, kan vi ikke forbedre vores elever på det. Samtidig går vi glip af de mange muligheder, Internettet giver os både i den faglige og sociale udvikling.

Mit forslag til jer, som bruger Facebook, er at I eksperimentere med siden og prøver forskellige funktioner af. Spørg hinanden om, hvordan man bruger forskellige funktioner og se hvordan andre gøre.

Til dem, som ikke er på Facebook, er der ingen, som siger at I skal se at komme på. Jeg var selv meget imod Facebook i begyndelse.

Man bør dog holde øjnene åbne for, hvad det er vores elever og kolleger få ud af Facebook, og man kunne inddrage emnet til diskussion i personlig udvikling for eksempel. Jeg tror I vil blive positivt overraskede over responsen fra jeres elever.

Selv om ikke alle elever har adgang til Facebook eller nettet derhjemme, er det stadig en del af deres dagligdag, da der sker ting og sager online, som kan have betydning for en selv - derfor kan man ikke ignorere Facebooks indflydelse.

Join us on Facebook

Chris Paton, Qaannaq.

Normumi kingullermi saqqummersumi Facebook, internetikkut quppersagaq kikkunnit tamanit atorreqarsinnaasoq nuannarineqartorujussuaq pillugu allaaserisaq nangillugu Facebookimik atuinerup pitsaasortaanik misillitagarilersimasannik avitseqatigerusulerassi matumuuna oqaluttuariniarpara taanna pitsaasumik atorniarlugu qanoq iliortoqarsinnaanersoq.

Digitalimik atuneq atuarfimmit initumeruvoq

Qularnanngitsumik matuminnga atuartut allissuususi eqqumiigissagunarparsi soq internet-ikkut quppersagaq atuarfimmiluunniit iserfigisinnaangisarputpillugumatumanisammilerne-ripput! Matumunngalu akissutissavut annikitsunnguupput, tassa atuartuutitta ilarpassuisisa inuuner-minni digitalimik atuinerat atuartuunerannut naleqqiullugu annertunerummat. Facebookip qarasaasiatigullu periarfissat allat tamanit atorreqarsinnaasut atuartuutitsinnut qanoq suniuteqartiginerat isiginngitsuusaaginnassagutsigu, taava tamakkua aqutugalugit atuartuutitta ilinnigassaannik atuarfimmi ilinniartitsinitsinni periarfissat pitsaaqutaasinnaasut maangaannartissagatsigit. Assersuut: Atuartuutikka ikigisassaajunnaartut Facebook aqutugalugu maanna ikinnguti-gaakka, taamaattumillu atortup taassuma periarfissarititai assigiinngitsut isumasarsivigisaler-simavakka.

Tallimangornermi misileraaneq

Piffissami sivitsulersumi nittartakkap Canadameersup ineriartornera malinnaavigisimavara, tassani ilinniartitsisup atuartitani ullut tamaasa qarasaasiakkut attavigisarpai, naak immaq sapaatip akunnerani ullut tamaasa atuartittanngikkaluarlugit. Facebook aqutugalugu taanna ikinngutigilerpara, taamaallungalu oqaaseqaatit misillittakkallu atuartitani peqatigalugit ator-simasai atuarsinnaalerlugit. Soorlu assersuutigalugu sapaatip akunnerata naajatulernerani misissuinissamut takkuttussa-mut atuartitani mianersoqquvai, tassa Facebookimi killiffimminut allagaqarnermigut. Atuar-tut ilinniartitsisuminnut Facebookikkut ikinngutaasut taamaallit Facebookiminni talli-mangorpamut misissuinissamut sillimmartaareersinnaalerput. Ilinniartitsisup ilanngullugu oqaatigaa "atuartut pikkorissut sulinermut tunngatillugu atuakkaminni qupp. 23-35 takusin-naagaat", taamaallit misissuinis-

samut piareersimasinnaaniassammata. Naak atuartut tamarmik ilinniartitsisortik Facebookikkut ikinngutiginnikkaluarlugu ima-luunniit atuartut tamarmik angerlarsimaffimmini taamatut periarfissaqanngikkaluarlutik mianersoqqussut atuaqatigiit akornanni sukkasoorujussuarmik siammassaaq, "pikkorissullu" misissuinermi iluatitsisimassapput. Tamannami ilinniartitsisup Facebookikkut mianersoq-qussutaa pillugu allaaserineqartuni takuneqarsinnaavoq. Arlaqartut "ilinniartitsisup inissisimaneq" iluarisimaaralugu tuugassaq toorsimavaat, tassa allaaserisaqarnissarlunniit ilinniartitsisup paasissutissiinera pillugu pisariaqanngilaq, tassa tuu-gassat arlaat tuunnarsinnaallugu.

Uanga nammineerlunga isumaqarpunga tamanna isumassarsiatialaasoq, aamma piffissap ilaani uanga 10. klassemi atuartitakka Facebook aqutugalugu nalunaarfigineqarput ataa-sinngorpat "annikitsumik pisinnaasamikkut misilitsikkumaartut". Aammalu nuannerpoq paasillugu angajoqqaat arlalissuit uanga inissisimaffiga "iluarisimaarmassuk". Facebook ilinnigassanut tunngasunut atoneratigut Canadami ilinniartitsisup uangalu Kalaallit Nu-naanni ilinniartitsisup atuartullu akornanni attaveqatigiinneq ammanerusoq nuannarineqartorlu pilersippavut. Canadami ilinniartitsisoq matematikimi ilinniartitsisuuvoq, nittartagaanilu oqaasertanik, assilissanik, videonik ilinniakkamullu sammitillugu attavissanik paasissutissanik ulikkaar-poq. Maannalu Facebook aqutugalugu attaveqaataasinnaasut assigiinngitsorpasuit periarfissaalersimapput kiisalu ilinniartitsisut allallu amerliartuinnartut atuarfimminnut tunngatillu Facebookikkut atuarfitsik nittartagaliuuttaleraat.

Aamma Facebook aqutugalugu atuarfiit ilisarnaateqalerpoq

Immaq aamma illit atuarfimmi aalajangersimasumi ataatsimoorlutik sulisut atuartullunniit suleqatigiit-tunit ilaserineqarnikuuvtit. Facebookimimi atuarfitsinut tunngasunik annertune-rusumik samminninngitsigut soqutiginninneq annertunerulersussaavoq, tamannalumi nuanner-suusinnaallunilu nuannersuusariaqarpoq, taamaallornitsigummi atuarfipput tusaamaneqalersissavarput suussusianullu ilisarnaasiisinnaalluta. Kalaallit Nunatsinni atuarfiit nittartagaat ikittuunnaat akuttunngitsunik nutarteriffigineqartar-put. Nittartakkat arlaqartut nutaanngitsorujussuupput aallaqqaataaniilli soqutiginaraluarlutik atuisunit sukkasuumik soqutigineeruttarput, tassa nutarterneqarneq ajoramik. Uanili ajornartorsiut nalinginnaasoq tassa nittartakkamut

akisussaasoq allamut nuukkaangat atuarfiup nittartaganik akisussaasumik taarsiinnaasunik soqutiginnittunik piginnaasalim-millu amigaateqarneq. Ilaannikooriarluni nittartakkamut isissutissaq adgangskode amigaa-taasarpoq. Atuarfiit arlaqartut nittartakkamut akisussaasup aallernerani allatut ajornartumik nutaamik nittartagaliortariaqartarput, tassa akisussaasup aallernermini isissutissaq allamut tunniutinngitsoortarmagu. Facebookimi nittartakkat arlalitsigut atorluarsinnaanerupput, tassa arlallit peqataasinnaaga-mik ingerlatsisut arlaqarsinnaagamik, nuannersumik pisoqarfiulluarmillu ingerlanneqarsin-naallutik, pingaartumik assinik, videonik oqaasertalersuinermillu atuinikkut. Atagu illit atuarfiit Facebookimi nittartagaqarnerisooq misissulaariuk, taamaasimannngippallu pilersitsisoqa-pallassinnaavoq!

Sooq uvagut nammineerluta akiliissaagut?

Facebook taamaallaat angerlarsimaffimmi atorsinnaammat arlaqartut isumaqarput "atuafim-mi suliasanut" aningaasaajartariaqaratik, pingaartumik atuanninnermi nalaani. Tamannalu-mi paasinarluarpoq. Uangat-aaq nammineerlunga angerlarsimaffinni internetimik atuinera alaatsinaateqqissaarpara qaamammullu atuinissamut aalajangiussimasara sinnernaveersaarlu-gu. Qujanartumilli ungasinngitsukkut internetimik atuinik akikinnerulaalerpoq nunalu tamak-kerlugu internetimik atuinik inuppasuarnut sukkanerulerluni. Kisianni suli tamanna naammassivinngilaq, kisianni pitsaanerulerpoq, ilorraap tungaanut ingerlasoqarpoq. Ilaqutariit ilinniartitsisut arlalinnik internetimik atuisunik meeralinnut internetimik atuinik qaammammut akisukulussinnaavoq. Aamma imaasinnaavoq Facebookimik sulinermut atugas-sanik sinneruttoqalaartoq.

Ilikkagaqarnissamut pingaaruteqarpoq

Facebookip atuarfinni atornerqarsinnaalernissaa uanga kissaatigigaluarpara, tassa isuma-qarama ulluinnarni atuartitsinnermi atuartullu inuttut ineriartornerini Facebookimik atuinik iluaqutaasinnaasoq. Soorlu assersuutigalugu oqaatsitigut ineriartornermi Facebook ilua-qutaasinnaavoq, tassami imminnut allaffigeqat-taartunut peqataassagaanni aammalu isumma-mik saqqummiissagaanni assigisaanillu iliuseqassa-gaanni oqaatsitigut piginnaasaqarnissaaq pisariaqarmat. Qujanartumilli oqaasilerineq, grammatik matumani eqqarsaatigivallaartariaqanngilaq, taman-nalumi iluaqutaasinnaavoq. Soorlumi klassemi atuartitsilluni atuartup allagaani kukkuneru ta-makkerlugit inuttaanut erseq-qissaatigineqarneq ajorput, Facebookimi kukkuffiusartut pi-ngaarnerinnaat ilisimatitsissutigieriarlugit atuartut allakkatigut peqataarusunna tapersersus-savarput. Facebookimi atuartoq nammineq piginnaasani aallaavigalugit peqataasinnaavoq, soorlu "tamanna iluaraara" tuuinnartarsinnavaa imaluunnit nammineerluni isummaminik takissusaa nammineq aalajangikkaminik allassinnaalluni. Taamaakkaluartoq Facebookimi sam-mineqartumut peqataassaaq, immaqalu ataatsimoortut arlalissuusut peqataaf-figalugit, pif-fissallu ingerlanerani sungiussigaluttuinnarnermini peqataanera annertusigaluttuinnassalluni. Facebookimi nammineq oqaaserisat atorlugit allannissaq periarfissaqarpoq, tassanilu aamma nunani allani oqaatsit misilittaaviggissallugit periarfissaqarpoq – pingaartumik oqaaseqaatit

naatsut paasiuminartut qallunaatut tuluttut al-lamiutuullu allaqqasut arlalippassuit takuneqarsinnaapput. Angerlasimaffimmi qarasaasiakkut internetimi isersimagaanni, imaluunnit silamiilluni mo-bilimik atuigaanni amerlanertigut ilinniartitsisumit naalakkersorneqarnermiit pitsaaneruser-poq. Pingaartumillu atuatititit ungu-simaneqarnermiit, immaqalu taakkua imminnerminit pikkorinnernit ilaqlarlutik. Tassa Facebookimi atuartut nammineq piginnaasatik toqqammavigalugit peqaasinnaapput, aammalu oqaatiginiakkamik allassinnaagaanni, assilissanik ilanngussisimagaanni allatulluunnit iliuseqarsimagaanni qanoq qisuariartoqarsimanersooq takussallugu pissanganartarluni. Tassa atuartoq qarasaasiakkut toqqaan-nartumik peqataagaangami toqqissisimaneruserpoq, uagullu paasinnikkusuttarluta, immaqalu siunissami atuarfiup internetikkut attaveqaataanik ineriartortitsinnermi peqataasinnaanissamut periarfissinneqasinnaalluta.

Piffissaq toqqissisimanerlu

Atuartunut sapiinnerusunut allanik periarfissaqarpoq, taakkunatigullu ilinniartitsisoq suleqati-galugu ilikkagas-satigut ineriartortitsineq ikorfartorneqarsinnaavoq. Uanga nammineerlunga marlussoriarlunga Facebook aquti-galugu atuartitannik allaqateqartarnikuuvunga. Tamanna tuluttut ingerlapparput atuarfitsinnullu tunngasut arlaqartut samminikuullugit. Facebook-ikkut allaqatigiittarnerup pitsaaqutigaa, attaveqaqatigiinnerup allannikkut ingerlanneqarnera, tassa imaappoq atuartup ilinniartitsisullu allakkatigut attaveqaqatigiinnertik atuarsinnaammassuk, akissuteqarnissamullu paasinnineq toqqammaviusarluni. Taamatut attaveqaqatigiinnerup ingerlanerani internetimi misissuilaartoqarsinnaavoq, tassami akissuteqarnissamut ilaatigut utaqqisariaanissaaq pisariaqartarmat, kisianni nuannerpoq ilikkarnarlunilu. Ilinniartitsisut Facebookikkut amerlasuunik ikinngutillit ilaatigooriarlutik "ersinngitsu-unissaaq" kissaatigisarsimassagaat takorloorsinnaavara. Taamatut inissisimagussi uattut iliorsinnaavusi, tassa uanga atuartuutikka tamaasa ikinngutitut ilannguteqqa-vakka allattuiffimmilu tassani ilaatillugit. Allattuiffik uanga pilersitara atserpara "atuartut" allaffigeqatigiinnermilu takuneqarsinnaalluni, uanili pitsaaqutaa tassa takune-qarsinnaanera ilaatinneqarsinnaammat qaminneqarsin-naalluniluunnit, tassa eqqissulluni misissuisinnaalluni imaluunnit allaffigeqatigiinnermut pi-mallernissinni ilanngussinnaallusi. Tamanna ingasagissagaluarukku, imaluunnit illit soqutigisarinnngikkukku tamatuma pinngit-saaliissutaannginnera tuppallersaatigisinnaavat. Atuarfimmi Facebookimut isersinnaatillutit ilinniartitsisoq atuartitaminik Facebookikkut i-kinnguteqaqqullugu im-aluunnit ilinniartitsisutut piginnaasaminik Facebookikkut atueqqullu-gu pinngitsaalineqarsinnaanngilaq. Kisianni Facebook isumatusaartumik atorlugi sakuuvoq ilikkagas-sanik ilinniarnermi ineriartornermi atuarfimmilu suleqatigi-innermi aammalu Kalaallit Nunaanni atuarfiit akornanni atussallugu iluaqutaasinnaasoq.

First Class – Oqimaappallaarlunilu pisariusuuvog

First Class Attat-mi suleqatigiinnissami platformi-voq pitsassuaq, kisianni oqaatigissavara ilinniartitsisut arlaqartut Facebookimi isersimanerusermata Attat-mi isersimasarnerminniit. First Class atussal-lugu ajornakusoortuuvog, piffissaajarnartuullunilu. Akerlianilli Facebook atussallugu pisariinneruvoq imarisaalu ingerlaannarlugit atornerqarsinnaasut suliarisin-

naasaannik ujarlernermit piffissamik, soorlu First Classimi taamaattoq, atueqqaarani atorveqarsinnaalluni. Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisut arlaqarluta arlalitsigut misilittagaqarpugut, kiisalu qinikkat qarasaasiatigut teknikkimut nutaamut tamakkualu atuartitsinermi atoluarsinnaanerinit soqu-tiginnikkiartuinnarnerini, ilinniartitsisuusugut Facebookip assigisaasalu atuartitsinikkut ilin-niartitsinikkullu iluaqutigissallugit qanoq piukkun-narluinnartiginerini takutitsisinneqarsin-naasugalarutta qanoq pissanganartigissagalarpa.

Atuartut silarsuaat ammaanneqarli

Facebookip assigisaasalu atuarfiit qarasaasiaasigut iserfigineqarsinnaalernissaat misigissallu-gu qilanaareqaara. Uanga isumaqarpunga atuartut qarasaasiatigut ilisimasaqarnerat internet-imillu isumatusaartumik atuisunngornissaat atuarfeqarfinni amigaataasoq. Atuarfimmi tamak-kununnga isersinnaalernissarput ineriartortinneqarsinnaallunilu tapersersorneqaannarsinnaa-voq, uagullu ilinniartitsisut internetimik isumannaatsumik atuinissaq ilisimagatsigu toqqissi-simassutigissavarput. Internet atornerlunneqarsinnaammat ilisimaannartariaqarparput, kisiannili killilimmik ilisima-saqarluni itikkaatitsisuarnikkut atuartut ajunngitsumik atuinissaat anguneqarnavianngilaq. Aammalumi internet atorlugit atuartitsinikkut ilinniagaqarnissakkullu periarfissarpas-

suit pis-sarsiarinngitsoortarpavut soorlu atuartitsinikkut inuiaqatigiinnilu ineriartornikkut. Facebookimik atuisususi siunersorusuppasi tassani misileraaqqullusi pisin-naasaanillu as-sigiinngitsunik misilittaqqullusi. Ilissinnut apersortaritsi, allallu periarfissanik assigiinngitsunik qanoq atuinerat pillugu aperisarlugit, takujumasarlugillu. Kiisalu Facebookimik atuisuunngitsut pinngitsooratik atuisunngoqqullugit peqquneqanngimmata. Uanga nammineerlunga aallartikkama Facebookimut akerliusim-agaluarpunga. Kisiannili atuartuutitta ilinniartitsisullu allat Facebookimik atuinermi sunik pissarsiaqartarnersut aammalumi sammineqartumut ilanngutitinnissaat kiisalu soorlu assersuutigalugu inuttut ineriartornermut tunngasuni oqalliseqataanissaat alaatsinaattariaqarluni. Uanga isu-maqarpunga ilissi atuartutissi pissusilersornerinut nuannersumik ajasoortigisinnaagissi. Naak atuartut tamarmik angerlasimaffimminni Facebookimut isernis-samut periarfissaqan-ngikkaluarlutik taakkua ulluinarni inuuneranni akuulereerpoq, tassami qarasaasiatigut atta-veqaatitigut pisut inuunitsinnut akuuleraluttuinnarput, taamaattumillu Facebookip sunniu-teqarnera isiginngitsusaaginnersinnaanngilarput.

DANSK INSTITUT FOR KROPSORIENTERET PSYKOTERAPI – instituttet grundlagt 1988

Ønsker du at blive psykoterapeut
og/eller supervisor,
med mulighed for skabelse af nye jobfunktioner?

1 årig og 3 årig psykoterapeutuddannelse

Start: august 2011. Nuuk i Grønland

Årligt: 20 kursusdage. Kursuspris: årligt kr. 32.000

Arbejdsområder: Faglig kompetence, psykoterapi og parterapi, behandling, rådgivning, krisehjælp, omsorgssvigt: alkohol og incestproblemer, Post Traumatisk Stress Disorder: PTSD, chok og traumer, supervision: kollegial og gruppe, coaching, lederstil, konfliktløsning, stresshåndtering

1 årig supervisionsuddannelse – Nuuk Grønland

Start: september 2011. 12 kursusdage. Kursuspris: 12.000.

Indhold: faglig og personlig udvikling og kompetencer, teoretiske metoder og praktisk træning, med mulighed for at blive en faglig dygtig supervisor.

Uddannelsen er anerkendt især indenfor de sociale, sundhedsmæssige og pædagogiske fagområder.

Supervision på arbejdspladsen – Individuel eller gruppe-supervision. Kontrakt tilpasses arbejdspladsens behov

Brochure og oplysninger mail tlf. +45 43 62 28 79

INTRODUKTION 20/3 og 22/5 2011 i Nuuk

info@difkp.dk, www.difkp.dk

Innarluutilinnik atuartitsineq

Atuarfik Kilaaseeraq-mi annertuumik innarluutillit immikkut team-itut ingerlapput iluminni trin-leder-ilerlutik. Taamatut aaqqissuusinerup pitsaaqutigaa ilinniartitsisut suliaminnut taakkorpianut tunngasunik aaq-qissuusisinnaagatta ataatsimiinernilu team/trin møde-imi immersoqatigiilluta piareersaaqatigiisinnasarat allanut kalluarnata.

Atuartsinitsinni atuartup piginnaasaasa killiffii aallaavigalugit atuartsinermut pilersaarusiortarpugut (undervisningsplan) atuakkersorsinnaaner at assasorsinnaanerallu killeqarmat ,atuakkersorluni atuarneq/suliaqarneq malugissutsit attaveqatigiineq oqaluutigaluni ussersorneq pinnguarnarlu aqputigalugit atuartsisarpugut. Atuartsinermut atortusani nammineq sanaartortariaqartarpugut tulluurtunngornissaasalu tungaanut misileraanngaatsiartariaqartarluta.

Atuartuutigit tamarmik assigiinngitsunik diagnose-qarput ukiumikkullu assigiinngiarlutik atuartut 5 tamarmillu ilinniartitsisoqarlutik immikkut.

Ilinniartitsisumik ilinniarsimasumik ilaqannginnatta amigaaatigiisinnasarpurput, taama-akaluartoq immikkut atuartsinermi siunnersorti atualleraanut ilinniartitsisut matematik udvalgimilu ilaasarneq atuartsinermi sakkussanik immersorfisarpurput. Timelærerit ilavut ukiut arlallit misilittagaqarput tunniussassaqaqtuarterlutik uangalu ukiut arlallit annertuumik innarluutillit atuarfianni Tungujortuaqqami sulinikuugama aamma tunniussassaqaqartarlunga.

Atuareernerup kingorna atuarfimmi paarititarpurput tamarmik immikkut tapersersorteqarlutik.

Angajoqqaanik suleqateqarnitta saniatigit tapersersortimik suleqateqarpugut, taamaasillutalu suleqatigiilluarnissaq namminermi piumasaaqatinnngortarpoq. Tapersersortit sulinerminni atugaat uagut ilinniartitsisut atugassarititaaniit allaanernik sulinerminni atugassaqaqtitaanertik peqputigunarlugu taarseraasinnaannngortarput tamannalu atuartsininnut

malinniuttarpoq annerusumik minnerusumilluuniit. Ilumullumi atuartup atuarnera atuareernerullu kingorna paarititarnerrata akisussaafiup ataatsip iluaniituguni qanoq iluartigissagaluarpa, atuartumut angajoqqaanut tapersersortimut uagutsinnullu

Ilinniartitsisunut siunissami aaqqitassat ilagingunagaat.

Kilaaseeraq-mi atuartsinitsinni ininik pitsaanerpaanik inissaqaqtitaanngikkaluarluta, tassami atuartut innarluutitik assigiinngitsut aallaavigalugit sivisinerusumik ataatsimooqqatigiisinnaner at ajornartorsiutaamat taamaatoq ilinniartitsisuulluni ilikkartitserusulluni suligaanni uteqattaarineq naamgattarnerlu atortariaqartarput, atuartumik arlaanik ilikkartitsigaanngatta atuartup imminut naamagisimaarneq pissarsiarisartagaa ilinniartitsisumut aamma tuttarpoq. Taamaasillunilu tullianut ingerlaqqinnissamut kajungilersitsisarpoq, tassaavorlumi innarluutilinni ilinniartitsisuulluni nuannersua.

Aasarsiorluarisi:

Lone Birch.

Villa Thomsen.

Magdalena Heilmann.

Najaaraq Kreutzmann.

Sofia Zeeb.

Undervisning af handicappede

I Atuarfik Kilaaseeraq varetages specialundervisningen af et team med speciale i vidtgående handicap og med egen trinleder.

Fordelen ved denne ordning er, at lærerne selv kan planlægge konkrete projekter, og der er mulighed for at foretage fælles planlægning når vi mødes i team/trin, hvor vi kan give input til hinanden, uden at blande os med andre.

I vore undervisning kan vi planlægge undervisningen på baggrund af de enkelte elevers evner og formåen (undervisning), og da deres boglige og håndværksmæssige evner er begrænsede, er det vigtigt med koordination mellem boglig undervisning/håndarbejde, føling, tale, tegnsprog og leg i vores undervisning. Det er sommetider nødvendigt selv at lave de nødvendige undervisningsmaterialer, som er tilpasset vore elever, derfor foretager vi ret omfattende forsøg i den forbindelse.

Alle vores elever har konkrete diagnoser, hver især, og har forskellige aldre, og alle vores 5 elever har deres egne lærere.

Sommetider kan det være, at vi mangler uddannede lærere til undervisning, og til trods herfor kan vi til specialundervisning af nye elever, benytte rådgivningslærere til matematik og gennem deltagelse i udvalgsmøder bliver de forsynet med redskaber til undervisning. De timelære-

re, vi arbejder sammen med, har erfaringer, og de er i stand til at give eleverne, de ting de har brug for, og jeg selv har arbejdet i Tungujortuaraq i flere år med undervisning af elever med vidtgående handicap, så jeg føler at jeg har noget at give.

Efter skoletid bliver eleverne passet på skolen, hvor hver elev har sin egen støtteperson.

Udover samarbejde med forældre, har vi samarbejde med støttepersonerne, og på den måde opstår automatisk krav til hinanden om et godt samarbejde.

Støttepersonernes forhold i deres arbejde er forskellige fra de forhold lærerne har i deres arbejde, og på den baggrund kan der forekomme mærkbar udskiftning hos støttepersonerne, der igen er mere eller mindre mærkbar for vore elever med vidtgående handicap. Havde det været sådan, at ansvaret for elever under undervisningen og efter skoletid var placeret under den samme ansvarshavende, ville det være meget bedre for elever, forældre, støttepersoner og os lærere. Dette bør være noget, der skal rettes i fremtiden.

Selvom vi ikke råder over optimale forhold i vores undervisning i Kilaaseeraq, fordi vores elever, hver især har forskellige former for handicap, vil der altid opstå problemer, og til trods for dette er vi en gruppe lærere og medarbejdere, der arbejder seriøst med undervisning af elever med vidtgående handicap. Vi kan ikke komme udenom, at vi må tage vores undervisning op til overvejelse mange gange, og det kan påvirke de enkelte læreres og underviseres arbejde.

Dette giver dog fornyede kræfter og vilje til at forsætte med vores undervisning.

Dette må være ånden for at være lærer for elever med vidtgående handicap.

I ønskes god sommer:
Lone Birch.
Villa Thomsen.
Magdalena Heilmann.
Najaaraq Kreutzmann.
Sofia Zeeb.

Følg med i din pension

Du kan tjekke, hvad du kan få i pension, og følge med i din arbejdsgivers indbetalinger

Som overenskomstansat lærer eller timelærer med mere end 2 års ansættelse har du automatisk en pensionsordning i Lærernes Pension. Hver måned, sammen med lønudbetalingen, skal din arbejdsgiver overføre penge til din pension. Ordningen i Lærernes Pension dækker ikke kun din alderspension, men indeholder også en invalidepension, hvis du bliver syg og ikke kan arbejde mere. Desuden kan der være penge til dine efterladte i tilfælde af din død.

Din egen side

Du har mulighed for selv at følge din pensionsordning på hjemmesiden www.lppension.dk, hvor du kan logge dig på med blandt andet NemID.

På siden kan du få en samlet oversigt over, hvad du eller dine efterladte kan få udbetalt i bestemte situationer.

The screenshot shows the 'Lærernes PENSION' website interface. The main heading is 'Din pension i tal'. Below this, there are several sections: 'Dine pensionsordninger', 'Det får du i pension', 'Det får du, hvis du får problemer med helbredet', and 'Det får dine efterladte'. Each section contains text and small tables with red icons. On the right side, there is a 'Kontakt os' section with contact information and a 'Samlet overblik på PensionsInfo.dk' section with a brief description of the service.

Tallene er regnet ud fra nogle bestemte forudsætninger, blandt andet at du fortsat får indbetaling fra din arbejdsgiver. Du kan selv regne på, hvad det betyder for din alderspension, hvis du for eksempel vælger at gå tidligere eller senere på alderspension, eller hvad en periode uden pensionsindbetaling betyder for din pension.

Hvordan er det gået i årets løb

På siden med din Årsoversigt kan du også følge med i, hvor stort dit samlede depot er, og hvordan det har udviklet sig i årets løb. Her kan du også se, hvad der er gået til administration og til de forsikringer, der er en del af din pensionsordning. Forsikringerne er sådan noget som invalidepension, børnepension og ægtefælle/samleverpension – de dele af din ordning er nemlig ikke direkte afhængig af, hvor mange penge, du har indbetalt.

Lærernes PENSION

Kontakt | Sørgemål | Ombyg | Log

Din Pension www.laernes.dk

Din profil
 Post

Årsoversigt - dit depot

Dine pensionsordninger: Oprettet af arbejdsgiver

Vi fastsætter de beløb, du kan få udbetalt, på baggrund af værdien af din pensionsordning. Her kan du se, hvordan den har udviklet sig over et år.

Depot 1. januar 2010	42.000 kr.
Arbejdsmarkedsbidrag	0 kr.
Indbetalinger	22.000 kr.
Rente	12.000 kr.
Betaling for forsikringer	-5.000 kr.
Betaling for administration	-1.000 kr.
Betaling til særlige bonusansættelser	-1.000 kr.
Pensionsafkastskat	-1.000 kr.
Depot 31. december 2010	42.000 kr.

Din andel af særlige bonusansættelser
 Opgørelsen viser, hvordan din andel af særlige bonusansættelser har udviklet sig.

Særlige bonusansættelser 1. januar 2010

Følg indbetalingerne

På din lønseddel kan du hver måned se, hvad din arbejdsgiver skal sætte ind på din pensionsordning i Lærernes Pension – og på hjemmesiden her kan du følge med i, at pengene rent faktisk bliver indbetalt. Desværre sker det, at der er arbejdsgivere, der ikke indbetaler pensionen til tiden og her har du altså muligheden for at kontrollere det. Hvis du opdager, at der ikke bliver indbetalt, skal du hver gang det sker kontakte din tillidsrepræsentant og leder hurtigst muligt. Tillidsrepræsentanten kontakter derefter IMAK, hvis det gælder for flere på skolen eller hvis der er tale om gentagelser.

Breve fra Lærernes Pension

Du vil få et brev fra Lærernes Pension, når der ikke kommer penge fra din arbejdsgiver til din pensionsordning. Du skal altid kontakte din tillidsrepræsentant, hvis du modtager sådan et brev. Husk altid at læse og forholde dig til breve fra Lærernes Pension. Du kan få hjælp til det af din tillidsrepræsentant.

Dine indbetalinger

Her kan du følge alle dine indbetalinger måned for måned.

Vis indbetalinger for 2010

Måned / år	Indbetalt af	Indbetaling	Arbejdsmarked- bidrag (AMB)	Indbetaling efter AMB	Pensionsordning
august 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
september 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
oktober 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
november 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
december 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver

Sikker adgang med NemID

NemID er et fælles log-on-system udarbejdet for banker og offentlige myndigheder. Hvis du ikke allerede har fået NemID, kan du få det i din bank eller du kan bestille det på NemID's hjemmeside www.nemid.nu (bemærk, at adressen ender på .nu og ikke på .gl eller .dk).

Sikkerheden består i, at du har et brugernavn og en adgangskode, som er personlige og dertil får du fra NemID et lille papkort med en masse engangskoder trykt. Når du logger på, får du besked om, hvilken af engangskoderne, du skal indtaste.

Soraarnerussutisiassatit malinnaaffigikkit

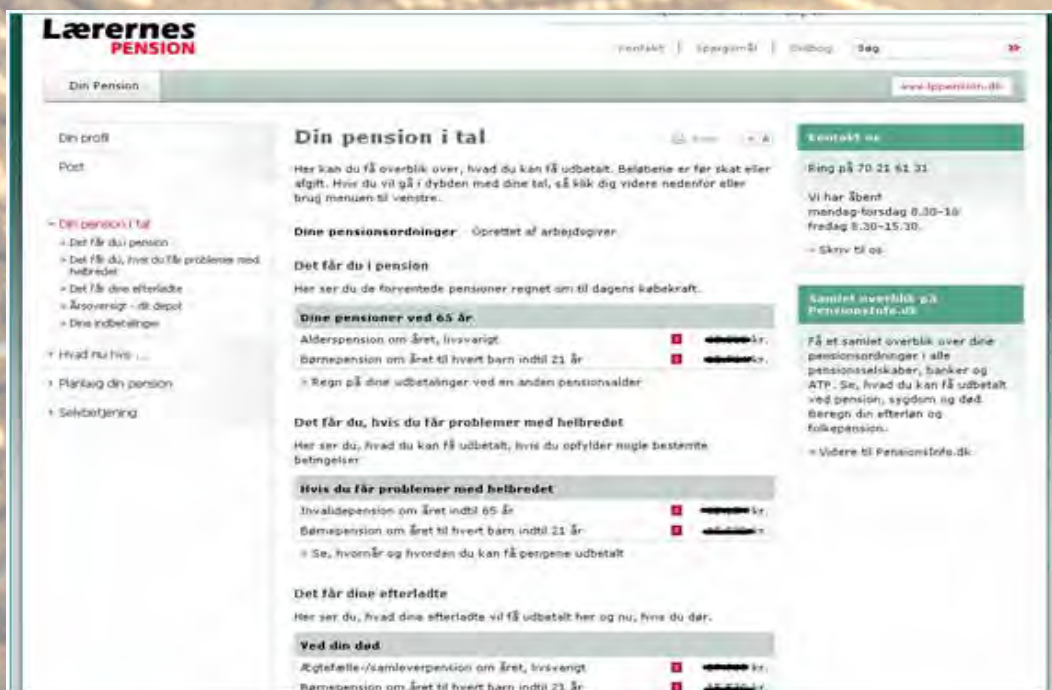
Qanoq annertutigisumik soraarnerussutisiamaarnerlutit sulisitsisullu qanoq annertutigisumik tassunga ikisisarnersoq malinnaavigisinnaavat

Isumaqtigiissutit malillugit ilinniartitsisutut tiimelæretulluunniit ukiut marluk sinnerlugit atorfinitsitaallutit suliguit ingerlaannartumik ilinniartitsisutut Soraarnerussutisiassaqaalissaatit (Lærernes Pension). Qaammatit tamaasa, akissarsiasannut ilanggullugit, illit sulisitsisut soraarnerussutisiassannik ikisisassaaq. Ilinniartitsisut Soraarnerussutisiassaani ukiutit malillugit soraarnerussutisiassatit kisiisa pinnagit innarluuteqalissagaluaruit napparsimalerlutit sulisinnaajunnaasagaluaruilluunniit soraarnerussutisiassatit aamma isumaqtigiissum-miipput. Kiisalu toqukket qimagutissagaluaruit qimatatit aningaasanik pissaqarsinnaapput.

Illit nammineq quppernerit

Illit nammineq soraarnerussutisiassatit nittartakkami www.lppension.dk –mi malinnaaviginis-saanut periarfissaqarputit ilaatigut NemID atorlugugu iseruit.

Quppernermi tassani qanoq soraarnerussutisiassatit annertutiginersut qimatsissagaluaruillu qimatatit qanoq annertutigisumik pissaqassanersut tamarmik nalunaarsoreernikuusut takusinnaavatit.

The screenshot shows the 'Lærernes PENSION' website interface. The main heading is 'Din pension i tal'. Below this, there are several sections: 'Dine pensionsordninger' (Your pension schemes), 'Det får du i pension' (What you get in pension), 'Det får du, hvis du får problemer med helbredet' (What you get if you have health problems), and 'Ved din død' (At your death). Each section provides a brief overview of the benefits and includes a 'Se mere' (See more) link. On the right side, there is a 'Kontakt os' (Contact us) section with a phone number and a 'Samlert overblik på PensionInfo.dk' (Consolidated overview on PensionInfo.dk) section with a brief description of the service.

Kisitsisit pineqartut periutsit aalajangersimasut malillugit naatsorsorneqartarput, ilaatigut illit sulisitsisuit ataavartumik aningaasarsiasalorsomeraatit. Ukiutit malillugit siusinaarlutit kingusinaarlutilluunniit soraarnerussutisissaguit imaluunniit piffissami aalajangersimasumi soraarnerussutisiassannut akiliingikkuit soraarnerussutisiassannut qanoq sunniuteqarnersut

Ukiut ingerlanerini qanoq pisoqarpa

Quppernermi Årsoversigtimi malinnaavigisinnaavat katersikkatit qanoq annertutiginersut qanorlu ukiut ingerlanerini amerliartornersut. Tassanilu aamma takusinnaavat soraarnerussutilerinernut attuumasut soorlu allaffissornikkut sillimmasertittarnikkullu qanoq annertutigisut atorneqartarnersut. Sillimmatilerinermut makkua ilaasinnaapput innarluuteqarluni soraarnerussutisiassat, meeqqanut aapparissamut/najugaqatimulluunniit soraarnerussutisiassat – tamakku-nunnga tunngasut Isumaqtigiissummi illit qanoq soraarnerussutisinissannut akiliisarsimatiginerit toqqaannartumik aallaaveqanngimmata.

Lærernes PENSION

Kontakt | Sørgemål | Ombyg | Log

Din Pension www.lgpension.dk

Din profil
Post

Dine pensionsordninger: Oprettet af arbejdsgiver

Vi fastsætter de beløb, du kan få udbetalt, på baggrund af værdien af din pensionsordning. Her kan du se, hvordan den har udviklet sig over et år.

Depot 1. januar 2010	424.000 kr.
Arbidsmarkedsbidrag	0 kr.
Indbetalinger	22.000 kr.
Rente	12.000 kr.
Betaling for forsikringer	-5.000 kr.
Betaling for administration	-1.000 kr.
Betaling til særlige bonusansættelser	-1.000 kr.
Pensionsafkastskat	-1.000 kr.
Depot 31. december 2010	424.000 kr.

Din andel af særlige bonusansættelser
Opførelsen viser, hvordan din andel af særlige bonusansættelser har udviklet sig.

Særlige bonusansættelser 1. januar 2010

Akiliutit malinnaavigikkit

Akissarsiaavit allagartaanni qaammatit tamaasa takusinnaavat qanoq annertutigisoq sulisitsisuit soraarnerussutiasannut Lærernes Pensionimut ikissanerai – nittartakkamilu ilumoorlutik ikinersut takusinnaallugit. Ajoraluartumik ima pisoqartarpoq sulisitsisut ilaasa piffissaq eqqqorlugu soraarnerussutiasat akilinngitsoorarlugit, tamannalumi aamma illit nittartakkami takusinnaavat. Akiliinngitsoortoqartoq paasiniariarlugulu pinerit tamaasa tatigalugu sinnisorsi naalagarsilu sukkanerpaamik attavigissavat. Tatigalugu sinnisusi atuarfissinni taama pineqartut arlaqarpata imaluunniit taama arlaleriarluni pisoqarpat IMAK attavigissavaa.

Lærernes Pensionimiit allakkat

Illit sulisitsisunnit soraarnerussutiasannut aningaasanik nakkartoqanngippat Lærernes Pensionimit allagarsissaatit. Taama ittunik allagarsigaangavit tatigalugu sinnisorsi pinerit tamaasa attavigissavat. Eqqaamassavat Lærernes Pensionimit allagarsiatit pinerit tamaasa atuarlugillu paasilluarniartassagakkit. Tatigalugu sinnisussinnit ikiortinniarsinnaavutit.

Dine indbetalinger

Her kan du følge alle dine indbetalinger måned for måned.

Vis indbetalinger for 2010

Måned / år	Indbetalt af	Indbetaling	Arbidsmarkedsbidrag (AMB)	Indbetaling efter AMB	Pensionsordning
august 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
september 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
oktober 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
november 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver
december 2010	[arbejdsgivers navn]	4.000 kr.	0,00 kr.	4.000 kr.	Oprettet af arbejdsgiver

NemID atorlugu isumannaatsumik iserneq

NemID bankinit pisortanillu kikkunnut tamanut iserfigineqarsinaangorlugu sanaavoq. NemID-qariinngikkuit illit bankit piniafigisinnaavat.

Flytninger.

Der er begyndt at vise sig forårstegn derude og dermed er planlægningen af næste skoleår begyndt.

I den forbindelse planlægger nogle af jer at skifte arbejdsplads. I den forbindelse er det vigtigt, at I får givet sekretariatet besked om flytninger, adresseforandringer, stillingskift, nyt bankkontonr osv.

HUSK i den forbindelse, at det i henhold til IMAKs vedtægter er det enkelte medlems eget ansvar at få givet besked til IMAK. Det gøres på en ændringsblanket, som du kan finde på www.IMAK.gl.

Tillidsrepræsentanten kan hjælpe dig med at finde blanketten, men det er dit eget ansvar at den bliver sendt til IMAK.

Manglende pensions – og ATP indbetalinger.

Som en stor del af medlemmerne har konstateret, har der igen været problemer dels med kommunernes pension-sindbetalinger og dels med indbetaling af ATP for dem, der er omfattet af ordningen.

Hvad gør IMAK i den anledning?

I første omgang er det tillidsrepræsentanten og den enkelte lærer, der tager problemet op med lederen. Ved gentagelser kontakter tillidsrepræsentanten IMAK, hvorefter tager det op i forhold til kommunen/ Selvstyret. Desværre har IMAK måttet konstatere, at det i forhold til nogle af kommunerne, skal tages op igen og igen. IMAK har derfor sendt skrivelse til Selvstyret som forhandlingsspart – med kopi til KANUKOKA/kommunerne – om problematikken og gjort opmærksom på, at det er en overtrædelse af gældende overenskomst. Det er vores forhåbning, at der nu vil blive strammet op, så indbetalingerne sker til tiden. Skulle det mod forventning ikke ske vil IMAK selvfølgelig tage sagen op igen.

Lærernes
PENSION

Hvad skal du selv gøre?

HVER gang du modtager en skrivelse fra Lærernes Pension, skal du gøre noget. Du skal henvende dig til din tillidsrepræsentant, og du skal kontrollere, at evt. manglende indbetalinger er modtaget efterfølgende i Lærernes Pension. Se hvordan i artikel fra Lærernes pension andet sted i dette nummer af Ilinniartitsisoq. Hvis brevet fra Lærernes Pension indeholder spørgsmål til dig, er det vigtigt, at du svarer, for at sikre dig selv de bedste betingelser

Vedr. ATP skal du være opmærksom på, at du IKKE modtager et brev hver gang, der ikke kommer indbetalinger til tiden, men alene modtager en årlig opgørelse. Så hvis du er omfattet af ATP ordningen, råder vi dig til at tjekke indbetalingerne af og til via ATPs hjemmeside www.atp.dk se under livslang pension og logge ind f.eks. med nem-ID.

Ny stemme/ansigt på kontoret.

Hvis du ringer til IMAKs sekretariat eller kommer på kontoret kan du møde vores nye medarbejder Dorthe Boassen. Dorthe tager sig indtil videre hovedsagelig af medlemskartoteket mv.

www.imak.gl

Nuuttarnerit.

Taqqama upernarpallaleroq tassaavorlu aamma ukiumut atuarfiusussamut nutaassamut piareersalerneq.

Tassunga atatillugu ilaqarunarpusi sulifimminniit nu-ukkusuttunik. Tassunga atatillugu pingaartorujussuuvoq allaffeqarfik nuunnissinnik, adressersinnik allannguiner-ermik, atorfissinnik allannguinerermik, bankkontossinnik allannguiner-nik il.il. nalunaarfigissallugu.

Tassunga atatillugu EQQAAMASSAVARSI IMAK-ip malit-tarisassai malillugit ilaasortat ilissi ataasiakkaarlusi nam-mineq IMAK-imut nalunaarnissaq akisussaaffigassiuk. Allannguiner-nut nalunaarnissamut immersugassaq [www. IMAK.gl](http://www.IMAK.gl)-miippoq.

Tatigalugu sinniisugisasi immersugassap ujarnissaanut ikiorsinnaavaasi, namminerli illit IMAK-imut nassiunnissaa akisussaaffigivat.

Soraarnerussutisiaqalernissamut - ATP-mullu akiliinngitsoortarnerit

Ilaasortarpassuit malugeriigaatut kommunini isumaqatigi-issut malillugu soraarnerussutisiaqalernissamut ilaatigullu ATP-mut akiliinngitsoortarneq kingumut ajornartorsiutaa-qilerpoq.

Taamaattoqarnerani IMAK-i qanoq iliorka?

Siullermik tatigisaalluni sinniisup ilinniartitsisullu ataa-siakkaarlutik ajornartorsiut tamanna pisortaminnut oqaloqatigiissutigissavaat. Ajornartorsiut utikajaalerpat tatigisaalluni sinniisup IMAK-i attaveqarfigissavaa, taas-sumalu kommuni/Namminnersornermilu Aqutsisut saaf-figissavai.

Ajoraluartumilli IMAK-ip malugisimavaa kommunit ilaanut utikajaartumik saaffiginnittariaqartarluni. Taamaammallu IMAK-ip Namminersornerullutik Aqutsisut ajornartorsiut tamanna pillugu isumaqatigiissummut atuuttumut un-iuinerusoq erseqqissarlugu isumaqatigiissitsiniartutut allagaqarpoq - taakkulu allakkat kopiivi KANUKOKA-mut/kommuninut nassiullugit.

Neriutigaarput suliap taassuma ajunngitsumik ingerlaler-nissaa, piffissaq eqqorlugu akiliisarnissaq pisalerniassam-

mat. Pitsaanerulinggippalli soorunami IMAK-ip suliassani taanna ingerlateqqissavaa.

**Lærernes
PENSION**

Illit nammineq qanoq iliussavit?

Lærernes Pensionimiit allagarsinerit tamaasa nammineq iliuuseqartassaait. Tatigalugu sinniissussinnut saaffigin-nittassaait, kiisalu malitsigisaanik Lærernes Pensionimut akiligassaaappata akiligassat nakkarsimanersut misissor-tassavatit. Qanoq iliortassanerlutit Ilinniartitsumi mas-sakkut saqqummertumi ilanngussaq atuarsinnaavat. Lær-ernes Pensionimi allakkat ilinnut apeqqutinik imaqarpata akissuteqartarnissat pingaaruteqarpoq, ilinnut atugassat pitsaanerpaamik ingerlasarniassammata.

ATP-mut tunngasut pillugit maluginiassavat piffissaq eqqorlugu akiliinngitsoortoqarnerit tamaasa ALLAGAR-SISSUTIGINAVIANNGINNAKKIT, ukiumullu naatsorsuutit kisiisa pisassallugit. Taamaammallu siunnersussavakkit ATP-p isumaqatigiissutaannut ataguit ATP-p nittartagaa www.atp.dk –miittoq akuttuallaanngitsumik alakartaqqul-lugu, akiliutitit ajunngitsumik nakkartarnersut malinnaavig-iniassagakkit takuuk livslang pension NemID-llu atorlugu iserlutit.

Allaffimmi nipi/kiinnaq nutaaq.

IMAK-imut sianeruit allaffeqarfianulluunniit iseruit suleqati-taarput Dorthe Boassen naapissinnaavat. Dorthip mas-sakkuugallartumik annerusumik ilaasortat nalunaarsorsi-maffii assigisaallu sammigallarpai.

www.imak.gl

